

DE MILITAIRE SPECTATOR

waarin opgenomen de Officiële Mededelingen
van het **MINISTERIE VAN OORLOG**

Directeur: J. MOORMAN, Reserve Luitenant-Kolonel b.d.
Redactie: W. DEN TOOM, Kolonel-Waarnemer
B. KONING, Kolonel van de Generale Staf
E. J. C. VAN HOOTEGEM, Kolonel van de Generale Staf

Abonnement f3 per kwartaal. Buitenland f15 per jaar. Losse ex. f1.25. NADRUK VERBODEN
MOORMAN'S PERIODIEKE PERS N.V., Zwarteweg 1, Den Haag. Tel. 18.23.55, Postrek. 44.715

122ste Jaargang

Nr 11

November 1953

Inhoud

Officiële Mededelingen van het Ministerie van Oorlog

Uit de Landmacht- en Luchtmachtorders	594
Mededelingen van de Chef van de Generale Staf	595

Redactioneel gedeelte

Oefening Drietand, door J. G. Warringa, Generaal-Majoor, Com- mandant 3e Divisie	597
Het karakter van de militaire geneeskunde, door F. H. A. Kothe, Dir. Off. v. Gez. 1e kl.	604
Bevelvoering en dienst in staven, door C. Koster, Majoor van de Generale Staf	616
Het Universele Transversale Mercator Vierkantennet, door V. J. L. Blom, Majoor der Mariniers	623
Economische oorlogvoering (slot), door M. W. J. M. Broekmeijer, Ec. c. Luitenant-Kolonel-Waarnemer	630
Nieuwe uitgaven	603, 629, 635
De militaire meerdere in burger, door Mr P. Westerdijk, Majoor Militair Juridische Dienst	636
Uit de buitenlandse vakpers	638

DE MILITAIRE SPECTATOR

waarin opgenomen de Officiële Mededelingen
van het **MINISTERIE VAN OORLOG**

Directeur: J. MOORMAN, Reserve Luitenant-Kolonel b.d.
Redactie: W. DEN TOOM, Kolonel-Waarnemer
B. KONING, Kolonel van de Generale Staf
E. J. C. VAN HOOTEGEM, Kolonel van de Generale Staf

Abonnement f3 per kwartaal. Buitenland f15 per jaar. Losse ex. f1.25. NADRUK VERBODEN
MOORMAN'S PERIODIEKE PERS N.V., Zwarteweg 1, Den Haag. Tel. 18.23.55, Postrek. 44.715

122ste Jaargang

Nr 11

November 1953

Inhoud

Officiële Mededelingen van het Ministerie van Oorlog

Uit de Landmacht- en Luchtmachtorders	594
Mededelingen van de Chef van de Generale Staf	595

Redactioneel gedeelte

Oefening Drietand, door J. G. Warringa, Generaal-Majoor, Com- mandant 3e Divisie	597
Het karakter van de militaire geneeskunde, door F. H. A. Kothe, Dir. Off. v. Gez. 1e kl.	604
Bevelvoering en dienst in staven, door C. Koster, Majoor van de Generale Staf	616
Het Universele Transversale Mercator Vierkantennet, door V. J. L. Blom, Majoor der Mariniers	623
Economische oorlogvoering (slot), door M. W. J. M. Broekmeijer, Ec. c. Luitenant-Kolonel-Waarnemer	630
Nieuwe uitgaven	603, 629, 635
De militaire meerdere in burger, door Mr P. Westerdijk, Majoor Militair Juridische Dienst	636
Uit de buitenlandse vakpers	638

Officiële Mededelingen van het MINISTERIE VAN OORLOG

UIT DE LANDMACHT- EN LUCHTMACHTORDERS

Nr 257 — Oprichting nr 306 Squadron

Met ingang van 1 October 1953 is opgericht het nr 306 Tactische Verkenningssquadron, dat administratief onder het Commando Tactische Luchtstrijdkrachten ressorteert.

Nr 259 — Rangonderscheidingsteken Technisch Opzichter

Het rangonderscheidingsteken verbonden aan de rang van technisch opzichter bestaat uit een horizontale balk van goudkleurig metaal, 36 millimeter lang en 9 millimeter breed en vertonende een dubbele bladvulling omgeven door een smalle rand. De bladvulling bestaat uit twee in dezelfde richting liggende rijen van acht lauwerbladen, welke rijen door een zeer smalle gepareelde lijn van elkaar zijn gescheiden. De rand is glad en 1 millimeter breed.

Het rangonderscheidingsteken wordt gedragen:

A. *bij de jas dagelijkse tenue en bij de zomertenu* op het patje, 1½ centimeter boven de benedenrand van het patje;

B. *bij de veldtenue, de overjas en de regenjas* boven de punten van de omgeslagen kraag; hierbij is het model van de balk in zover afwijkend van het bovenomschreven model, dat alleen de bovenzijde 36 millimeter lang is doch de onderzijde 26 millimeter.

Nr 262 — Naamgeving kazerne

Ter algemene kennis wordt gebracht, dat voor de kazerne, gelegen aan de Korte Noordstraat te Middelburg, de naam is vastgesteld van:

„Generaal-Majoor Berghuijskazerne”

Toelichting

Generaal-Majoor G. Berghuijs, Inspecteur der Militaire Administratie, werd geboren te Kampen op 10 Mei 1884.

Als luitenant-kwartiermeester werd hij op 1 Augustus 1924 de eerste commandant van de toenmalige school voor administratief kader en bleef hij als zodanig werkzaam tot eind Mei 1939, toen hij de rang van luitenant-kolonel had bereikt.

Op 1 Juni 1939 vond zijn bevordering plaats tot Kolonel, tevens Inspecteur der Militaire Administratie.

Na de weder-oprichting in 1945 van het dienstvak der militaire administratie heeft hij zich zeer verdienstelijk gemaakt met de reorganisatie van dit dienstvak, hetgeen werd erkend door zijn benoeming tot Generaal-Majoor op 5 Juni 1948.

Op 1 September 1948 heeft Generaal-Majoor Berghuijs de dienst met pensioen verlaten.

De instandhouding van bovengenoemde onderwijsinrichting en het afleveren van voor zijn taak berekend administratief kader aan de legeronderdelen is het levenswerk geweest van de Generaal Berghuijs.

Hij overleed te Apeldoorn op 5 April 1953.

Nr 266 — Oprichting Staf Chef-Verbindingsdienst Koninklijke Luchtmacht.

De Minister van Oorlog, overwegende de wenselijkheid om ten aanzien van verbindings- en electronische aangelegenheden een scheiding te maken tussen het beleid en de uitvoeringswerkzaamheden en tevens een meer zelfstandige taakuitvoering voor de Koninklijke Luchtmacht mogelijk te maken heeft besloten:

1. Met ingang van 1 Augustus 1953 de Sectie L 6 van de Luchtmachtstaf op te heffen en per dato als onderdeel van de Speciale Staf van het Hoofdkwartier van de Koninklijke Luchtmacht op te richten:

de Staf van de Chef-Verbindingsdienst Koninklijke Luchtmacht.

2. Genoemd onderdeel per dato onder de rechtsstreekse bevelen van de Chef van de Luchtmachtstaf te stellen.

Nr 272 — Oprichting Basisgroep Toekomstige Vliegbasis Ypenburg

1. Met ingang van 1 September 1953 is opgericht de Basisgroep van de toekomstige vliegbasis Ypenburg;

2. genoemd onderdeel is per dato geplaatst onder de rechtstreekse bevelen van de Commandant van het Commando Luchtverdediging.

Nr 280 — Wet Immunisatie Militairen.

Ter kennis wordt gebracht, dat in het *Staatsblad* van 28 Augustus 1953, nr 432 is afgekondigd de „Wet Immunisatie Militairen”, waarvan de inhoud luidt als volgt:

Artikel 1

Deze wet verstaat onder:

„Onze Minister”: de Minister van Marine, indien het de immunisatie van een militair der zeemacht of de Minister van Oorlog, indien het de immunisatie van een militair van de luchtmacht betreft;

„Immunisatie”: zowel vaccinatie en revaccinatie tegen pokken als iedere andere inenting en herinenting.

Artikel 2

Onze Minister is tot 1 Januari 1962 bevoegd militairen de verplichting op te leggen zich aan vaccinatie voor de eerste maal tegen pokken te onderwerpen.

Artikel 3

1. Onze Minister is bevoegd militairen de verplichting op te leggen zich, ter voorkoming van optreden of verspreiding van ziekten in de strijdkrachten, aan revaccinatie tegen pokken en aan iedere door hem nodig geoordeelde inenting en herinenting tegen andere ziekten te onderwerpen.

2. Onze Minister legt de in het eerste lid bedoelde verplichting niet op dan overeenkomstig het advies van een door of namens hem ingestelde commissie van deskundigen.

Artikel 4

De in de artikelen 2 en 3 bedoelde maatregelen vinden niet plaats dan met inachtneming van de door Onze Minister ter uitvoering van de wet gestelde regelen.

Artikel 5

De militair, alsmede, indien de militair minderjarig is, degene die de ouderlijke macht of de voogdij over hem uitoefent, die op gronden ontleend aan zijn of haar godsdienstige overtuiging gewetensbezwaren heeft tegen immunisatie kan zich met een met redenen omkleed verzoekschrift tot het verkrijgen van vrijstelling van de aan hem of de onder zijn

of haar ouderlijke macht of voogdij staande militair opgelegde verplichting tot Onze Minister wenden.

Onze Minister beslist op dit verzoekschrift, na advies van een door of namens hem ingestelde commissie.

Bij erkenning van de gewetensbezwaren door Onze Minister wordt de militair blijvend van de immunisatie vrijgesteld.

Van de dag af, waarop het verzoekschrift is ingediend, tot de dag, waarop de beslissing door Onze Minister is genomen, wordt de immunisatie achterwege gelaten.

Artikel 6

De militair, voor wie op geneeskundige gronden een bijzonder gevaar van de immunisatie is te duchten, wordt, op de wijze door Onze Minister bepaald, tijdelijk of blijvend van één of meer immunisatiemaatregelen vrijgesteld.

De militair, die van mening is, dat zijn gezondheidstoestand daartoe aanleiding geeft, kan onder overlegging van een verklaring van een geneeskundige een verzoek om vrijstelling, als in het voorgaand lid bedoeld, indienen.

Onze Minister kan op dit verzoekschrift slechts afwijzend beslissen in overeenstemming met het advies van een door of namens hem ingestelde commissie van geneeskundigen.

Vanaf de dag, waarop het verzoekschrift is ingediend, tot de dag, waarop de beslissing door Onze Minister is genomen, wordt de immunisatie achterwege gelaten.

Artikel 7

Deze wet kan worden aangehaald als „Wet immunisatie militairen”.

De Wet treedt in werking op 17 September 1953.

De Commandanten dienen de onder hun bevelen staande militairen bekend te maken met de inhoud van genoemde Wet.

Mededelingen van de CHEF VAN DE GENERALE STAF

VERSCHEENEN VOORSCHRIFTEN

1541 *Geweergranaten atb nr 4 en atb nr 5.*

Dit voorschrift behandelt de nieuwe geweergranaat „Energa”. Het geeft een algemene beschrijving van de inrichting,

de eigenschappen en het gebruik van deze granaat.

Tevens wordt de schiettap, waarmede de granaten worden verschoten behandeld.

1544-1 *Voorlopige Richtlijnen Mitrailleur*

Browning van .50-inch HB, M2, deel 1 - Wapenleer, en deel 1a - Tekeningen behorende bij de wapenleer.

Deze voorlopige richtlijnen, welke worden uitgegeven door de Inspecteur der Infanterie, zijn bestemd voor alle wapens en dienstvakken, uitgezonderd de Lucht-doelartillerie, voor welk Wapen het voorschrift nr 3410 voorshands nog van kracht blijft. Bij het stencil behoort een Deel 1a, bevattende de tekeningen, behorende bij Deel 1; deze tekeningen zijn een overdruk van die, opgenomen in voorschrift nr 3410.

Het stencil bevat het onderhoud, voorgeschreven door de Inspecteur der Technische Dienst; voorts is een hoofdstuk „Munitie” opgenomen, bewerkt door de DML.

De eerste verstrekking van de voorlopige richtlijnen geschiedt automatisch aan de diverse autoriteiten en commandanten; het behoeft dus niet te worden besteld. Eventuele nabestellingen dienen te worden gericht aan de Inspecteur der Infanterie (voor wat andere wapens en dienstvakken betreft d.t.v. de wapeninspecteur, opdat deze zijn advies kan geven betreffende de noodzaak van de aanvraag).

De maatstaf van verstrekking is (voor zover leverbaar i.v.m. de beperkte oplag): 1 ex per 2 instructeurs die het wapen moeten onderwijzen; geen oplegging voor mobilisabele eenheden.

1562 *Onderhoud Motorvoertuigen TVOM II, deel B.*

1637 *Zender BC-191-A, BC-191-B, BC-191-C, BC-191-D, BC-191-E en BC-AA-191, 2e druk. (1e druk komt hiermede te vervallen).*

1701 *1e Opgave van wijzigingen op Voorschrift nr 1701 „Bediening van het enkele stuk 155 mm hv.”*

1705 *Grondbeginselen betreffende de Verbindingsdienst; Bevelstechniek en Verbindingsdienst; Uittreksels en voorbeelden van bevelen, orders enz.*

Een voorschrift, waarin in grote lijn de grondbeginselen betreffende de verbindingsdienst worden uiteengezet en waarin wordt beschreven hoe en op welke wijze de Verbindingsdienst bijdraagt tot de formulering van de verbindingsparagraaf van het operatiebevel en de samenstelling van verbindingsbevelen, -orders, enz.

(Voorschrift nr A1886 komt hiermede te vervallen).

1712 *Kaartcoördinaat codes en cijfercodes.*

1813 *Beladingslijst van een staf en stafbatterij Legerkorps-Artillerie.*

1850 *De batterij Veldartillerie. (Voorschrift nr A1746 komt hiermede te vervallen).*

1863 *Bediening van het enkele stuk 155 mm lang M2 (Vervoerwagen M5).*

2001 *Verzameling van Genie-technische gegevens, deel 1 - Genietroepen te Velde.*

2035 *1e Opgave van wijzigingen op Voorschrift nr 2035, 2e druk „Doorschrijden van kunstmatige hindernissen”.*

2048 *Stalen steigerwerk voor militaire doeleinden.*

Dit voorschrift is een herziene en verbeterde herdruk van het tot nu toe gebruikte voorschrift nr 1902 van dezelfde titel, hetwelk hiermede komt te vervallen.

2282 *1e Opgave van wijzigingen op voorschrift nr 2282, „Schootstafels voor de houwitsers van 155 mm M1”.*

2440 *Grondslagen voor de opleiding bij het wapen der Cavalerie.*

2750 *Voorlopig Voorschrift Luchtsteun.*

Dit voorlopig voorschrift is opgesteld in samenwerking tussen Lucht- en Landstrijdkrachten; het is gebaseerd op Amerikaanse voorschriften en aangepast aan de werkwijze, gevolgd door de Britse Strijdkrachten in NATO verband.

3130-2 *Handleiding ten dienste van de Krijgsraden te Velde, 2e deel - Bijlagen.*

8031 *2e Opgave van wijzigingen op Voorschrift nr 8031 „Handleiding voor het opmaken van processen-verbaal t.b.v. de Kon. Marechaussee”.*

IK 199 *Instructiekaart nr 199, Smeerkaart Kraan, hydraulisch, voor tankbrugslag, gemonteerd op vrachtauto.*

Legerformulieren nr 14259/14263. *Schietvaardigheidskaarten Geweer (Garand + Lee Enfield), Karabijn en Bren (met plastic mapje).*

Einde van de Officiële Mededelingen van het Ministerie van Oorlog.

Oefening Drietand

door J. G. WARRINGA, *Generaal-Majoor, Commandant 3e Divisie.*

De mobilisatieoefening „DRIETAND” van de 3e Divisie heeft vóór, gedurende en na de oefening heel wat pennen en potloden in beweging gebracht.

In de pers heeft deze oefening aanleiding gegeven tot enkele misverstanden. Het is daarom wellicht nuttig over deze oefening in de militaire vakpers een nabetrachting te houden om misschien nog bestaande misverstanden weg te nemen en de dikwijls niet-deskundige commentaren terug te brengen tot de juiste proporties.

We willen achtereenvolgens bespreken:

1. Het doel van de oefening
2. De werkelijkheidszin van de oefening.
3. Het verloop van de oefening.
4. De morele aspecten van deze oefening.

ad. 1. **Het doel van de oefening.**

Het eerste doel waarvoor de mobilisatie-oefening van de 3e Divisie werd opgezet was om aan te tonen, dat een Nederlandse mobilisabele divisie — indien al het voor de divisie benodigde materieel aanwezig is — in drie dagen na het afkondigen van de algemene mobilisatie kan zijn geconcentreerd in een gebied waar de oorlogstoestand dit vereist in zodanige toestand, dat deze Divisie aan de haar op te dragen oorlogstaak kan voldoen.

Men lette hier wel op de voorwaarde:

„indien al het voor de divisie benodigde materieel aanwezig is”.

Aan deze voorwaarde werd tijdens de mobilisatie-oefening van de 3e Divisie nog niet in alle opzichten voldaan, zodat ook de eis van volle gevechtvaardigheid niet ten volle aan de Divisie kon worden gesteld.

Het is geen geheim, dat de materieleveranties zowel in 't militaire steunprogramma als in het eigen industrieprogramma nog achter zijn gebleven op de vorming van parate en mobilisabele eenheden. Dit was aan de Nederlandse legerleiding en ook aan de hoogste NATO instantie voldoende bekend en hieruit moge dan ook zonneklaar blijken, dat de mobilisatie-oefening zeker geen gevechtvaardigheidsfeest voor de divisie was.

Het is hier niet de plaats om de sectoren te bespreken waarin dit materieeltekort lag, maar een der redenen waarom de Nederlandse legerleiding zo gretig met deze oefening instemde was om aan te tonen, dat de mobilisabele eenheden in (ja zelfs binnen) de gestelde tijd beschikbaar kunnen zijn en het dus een eerste vereiste is, deze eenheden ook van het benodigde materieel te voorzien.

De Minister van Oorlog heeft in een van zijn perscommentaren duidelijk doen uitkomen, dat het legervormingsplan op het materieelplan vooruit is en dat we — overeenkomstig de plannen op lange termijn — eerst in het najaar 1954 de eis mogen stellen, dat deze plannen zoveel mogelijk parallel gaan lopen.

Door enig changement met het materieel, heeft het hier en daar nog bestaande materieeltekort echter geen noemenswaardige invloed uitgeoefend op de mobilisatie- en concentratie-techniek van de oefening, zodat mobilisatie en concentratie het reële beeld zo dicht mogelijk nabij kwamen.

ad. 2. De werkelijkheidszin van de oefening.

Op de werkelijkheidszin van de oefening zijn heel wat commentaren en laten we het maar ronduit zeggen, critieken geleverd.

Het komt ons juist voor hierop nader in te gaan.

Voorop zij gesteld, dat de *voorbereiding* van een mobilisatie en concentratie zeker een ingewikkelde procedure is, die grote deskundigheid, nauwgezetheid en organisatietalent vraagt; de mobilisatie zelve *moet* echter na goede voorbereiding de eenvoud zelve zijn en de ervaring van de oefening „DRIETAND” heeft dit — als bewijs voor de Nederlandse deskundigheid, nauwgezetheid en organisatietalenten in alle sectoren — ten volle bewezen.

Er is bij een mobilisatie en concentratie vrijwel geen enkele militaire of civiele sector, welke geen aandeel heeft in de procedure en de gesmeerdheid waarmede deze procedure is verlopen, bewijst wel waartoe het Nederlandse volk als geheel — als het nodig is — in staat is.

Doch hierover later.

Nu zijn er van verschillende zijden commentaren geleverd op de werkelijkheidszin van deze oefening in de vorm van het ontbreken van veronderstelde luchtaanvallen, vijfde colonnees, parachutisten, enz. enz. Alleen atoombommen werden — voor zover bekend — hierbij niet in het geding gebracht.

Deze commentaren raken — wellicht onbewust — de kern van de zaak.

Voorop gesteld moet worden, dat mobilisatie en concentratie moeten zijn voltooid voordat de oorlogstoestand intreedt of — indien hieraan onverhoopt niet kan worden voldaan — voordat de tegenstander zijn strijdkrachten inzet. Wordt aan deze voorwaarde niet voldaan, dan kan een geheel nieuwe toestand intreden afhankelijk van de omstandigheden o.m. waar de tegenstander zijn strijdkrachten te land, in de lucht of ter zee inzet.

Het blijft altijd een open vraag of de tegenstander de Nederlandse mobilisatie-magazijnen of centra, rivierovergangen, spoorwegknooppunten enz. belangrijk genoeg vindt om daartegen met zijn eerste inzet te starten.

De *voorbereiding* van de mobilisatie en concentratie moet er echter van uitgaan, dat deze zijn voltooid vóór het intreden van de oorlogstoestand of vóór dat de tegenstander zijn strijdkrachten volgens plan inzet.

Nu gaat aan iedere oorlogstoestand een periode van klemmende spanning vooraf. Deze kan uiteraard zeer kort zijn en behoeft zeker niet, zoals in 1939, vijf maanden te duren. Doch alle politieke en militaire inlichtingskanalen zouden toch wel tenvolle falen, als deze aanloopperiode zelfs niet enkele dagen zou duren.

Indien men, zoals in sommige perscommentaren is geschied, uitgaat van de — ons inziens onjuiste — onderstelling, dat een aanval *volkomen* onverwacht kan losbreken, dan is de consequentie, dat *nu* het leger ge-

mobiliseerd moet zijn en de oorlogsofstellingen moet hebben ingenomen. Doch niet alleen het leger, ook luchtmacht en marine moeten dan *nu* paraat zijn. De vliegtuigen moeten *nu* op de vliegvelden gereed staan om à la minute op te stijgen en de oorlogsbodems moeten *nu*, volledig be-
mand, onder stoom liggen om à la minute uit te varen. Dan moet ook *nu* het personeel van de burgerlijke verdediging, in overall en met de helm op, gereed staan. Dan moet *nu* het gehele land (in de eerste plaats de grote steden en de spoorwegen) verduisterd zijn.

De bevoegde NATO-autoriteiten gaan blijkbaar *niet* van de hiervoor bedoelde onderstelling uit, doch zijn van oordeel, dat een, zij het korte, tijd van spanning aan het intreden der oorlogstoestand zal voorafgaan.

De oefening „DRIETAND” nu heeft aangetoond, dat enkele dagen voldoende zijn om aan de kwetsbare mobilisatie-toestand te ontkomen.

Het is een zaak van Regerings- en hoogste NATO-beleid om de Westerse legers deze korte aanlooptijd te geven en ons mobilisatiesysteem heeft wel bewezen, dat we — als het moet — met een zeer korte aanlooptijd kunnen volstaan. Op grond hiervan durven we beweren, dat de kans, dat een Nederlandse mobilisatie en concentratie grondig zouden worden gestoord of belet, gering is. Indien men in dit verband een vergelijking trekt met de verrassende situatie in Korea in 1950 — zoals op een enkele plaats werd gedaan — dan geeft men blijk van een onjuiste visie op deze materie. Het zou vele bladzijden vragen om aan te tonen, dat een vergelijking met een mogelijke toestand in Europa volkomen mank gaat.

Niettemin willen we de mogelijkheid dat de mobilisatie zou worden gestoord niet uitschakelen en dan onderscheiden we twee mogelijkheden:

- a. plaatselijke storings door vijfde colonnes of luchtacties,
- b. grootscheepse verstoring van de mobilisatie door stakingen, luchtraids, vijfde colonnes, enz enz.

ad a. Hoewel het verloop van de mobilisatie hierdoor kan worden vertraagd, betekent dit zeker nog geen mislukking. Ook gedurende de oefening „DRIETAND” waren vrijwel alle commandanten voorbereid op het uitvallen van een of meer wegenverkeersobjecten en verschillende oplossingen waren voor de mogelijke gevallen door hen verkend. Zij wisten niet welke verrassingen de legerleiding hun eventueel had bereid. Eerlijk gezegd was het voor velen meer een verrassing dat er niets gebeurde, dan dat er enige knooppunten buiten gebruik zouden zijn gesteld. Zou dit echter met enige realiteitszin te beoefenen zijn geweest? Naar onze mening niet. Zou men dit hebben willen beoefenen, dan zou men — om reëel te blijven ook tegelijkertijd de vele hulpdiensten — als verkeerspolitie, hulpdiensten, spoorwegherstellingsploegen, nationale reserve, territoriale verdediging enz. — hebben moeten mobiliseren. Zou men dit niet doen, dan komt men maar al te spoedig tot het creëren van moeilijkheden, die — naar andere zijde overslaande — al even irreëel zijn. Een brug over één onzer grote rivieren is nu eenmaal niet zo maar door de vijfde colonne opgeruimd, terwijl met enkele vij. vliegtuig-aanvallen deze brug nog niet is verdwenen of totaal onbruikbaar gemaakt. Het onbruikbaar maken van het verkeersknooppunt Nijmegen of Arnhem, zoals ergens werd geopperd, is al even irreëel; er zijn een tiental mogelijkheden om plaatselijke moeilijkheden zonder noemenswaardige vertraging te omzeilen.

De Legerleiding heeft dit dan ook — mede omdat dit buiten de doelstelling van de oefening viel — achterwege gelaten, omdat zulks zich vermoedelijk veel verder van de realiteit zou hebben verwijderd dan het thans plaats gehad hebbende verloop.

Wij zijn er van overtuigd, dat het Nederlandse organisatie- en improvisatietalent tenvolle in staat zal zijn aan de hier bedoelde plaatselijke moeilijkheden het hoofd te bieden zonder dat het totaalschema ingrijpend zal worden gestoord.

Tenslotte mag van de Legerleiding worden verwacht, dat zij voldoende vooruitziende blik heeft, om binnen haar bevoegdheden en met de haar ter beschikking staande middelen (in de eerste plaats de parate troepen), de mobilisatie — gevolgd door de concentratie — zo veilig mogelijk te stellen.

ad b. Zouden wij ons geheel door een eventuele tegenstander hebben laten om de tuin leiden én zou deze tegenstander inderdaad zijn volle kracht onmiddellijk tegen het Nederlandse territorium richten — zoals hiervoor werd uiteengezet, trekken wij beide factoren in twijfel — ja, dan treedt een geheel nieuwe toestand in. Dan zal er slechts sprake zijn van regionale mobilisatie en concentratie van die troepen, die materieel of personeel de dans zijn ontsprongen. Dan zal in eerste instantie de Nederlandse bevelvoering en later het geallieerde opperbevel, die aanwijzingen moeten geven om de aanvankelijk vermoedelijk verwarde toestand weer meester te worden.

Voor een dergelijke suppositie zijn geen mobilisatie- of concentratieregelen te stellen. Dergelijke situaties kunnen alleen door veldheerschap worden opgelost.

Indien niet enkele dagen beschikbaar zijn voor oorlogsvoorbereiding, dan geloven wij, dat zelfs parate troepen, die niet constant in oorlogstoestand verkeren, geen kans meer hebben de hun opgelegde taak regulier te vervullen.

Summa summarum is het zaak de mobilisatie en concentratie periode zoveel mogelijk te bekorten. Of het nog korter kan dan we bij de oefening „DRIETAND” deden, zal ongetwijfeld door de legerleiding nader onder het oog worden gezien.

ad. 3. **Het verloop van de oefening.**

Over het verloop van de oefening kunnen we kort zijn. Deze is in de pers en in verschillende periodieken breedvoerig besproken.

Dank zij de uitnemende voorbereiding bij alle instanties zowel militair als civiel en op elk niveau daarvan en niet in 't minst dank zij de uitnemende wijze waarop de commandanten der mobiliserende eenheden zich van hun taak hebben gekweten, is het mobilisatie- en concentratieschema vrijwel geheel op de minuut af verlopen. Vele onderdelen waren zelfs belangrijk voor op het mobilisatieschema, hetwelk hier en daar aanleiding heeft gegeven tot de te optimistische klank, dat het mobilisatieschema met 24 uur zou kunnen worden bekort. Uit hetgeen werd waargenomen mag zulks zeker op dit moment nog niet worden geconcludeerd.

Een enkel woord willen we nog wijden aan het derde deel van de oefening de zgn. „OPERATIE DRIETAND”, de verdedigingsoefening, volgende op de concentratie.

De oefening was eenvoudig in opzet en met een beperkt doel. Hier en daar werd zij zelfs te eenvoudig genoemd.

Voorop zij gesteld, dat de „OPERATIE DRIETAND” zeker geen onderdeel was van de doelstelling der gehele oefening. Wij zetten dit reeds in punt 1 uiteen. De „OPERATIE” werd er later aan toegevoegd om de troep nog „even” te velde te brengen en het materieel tenvolle in gebruik te stellen.

Een grootscheepse divisie-oefening kon dit — in twee dagen — niet zijn, tenzij het verblijf in werkelijke dienst van het opgeroepen reserve- en dienstplichtig personeel met minstens 4 of 5 dagen was verlengd. Een oefening uit de bewegings-oorlog (opmars, rivierovergang, aanval, vervolging, terugtocht of anderszins) voor een divisie vraagt nu eenmaal meer dan twee dagen. We geloven niet dat het nodig is dit op deze plaats nader uiteen te zetten. De legerleiding heeft — naar onze mening terecht — gemeend dit extra offer — hetwelk het doel van de oefening te boven zou zijn gegaan — niet aan het personeel te moeten opleggen. Het aan het reserve- en dienstplichtig personeel van de 3e Divisie gevraagde offer was reeds groot als men bedenkt, dat dit personeel slechts resp. 10 maanden (2/3) en 5 maanden (1/3) met groot verlof was.

Een woord van hulde voor de wijze waarop dit personeel aan de oproep heeft voldaan is hier zeker op zijn plaats.

ad 4. **De morele aspecten van de oefening.**

Hier willen wij een antwoord trachten te geven op de vraag:

„Waarom is deze oefening zo vlot verlopen.”

Voorop zij gesteld, dat de reeds vermelde minutieuze voorbereiding de oorzaak is geweest van het technische succes van deze oefening.

Daarnaast is evenwel nadrukkelijk opgevallen, de grote toewijding en het grote enthousiasme waarmede deze oefening door de troep werd beleefd.

Het reserve- en dienstplichtig personeel was tot een zeer hoog percentage binnen de gestelde tijden bij de onderdelen, velen kwamen — hoewel daartoe in het geheel niet verplicht — uit het buitenland terug. Legio zijn de voorbeelden van familiewaarschuwingssystemen om man- of zoonlief zo spoedig mogelijk zijn bestemming te doen volgen.

De oorzaken hiervan zijn naar onze mening niet ver te zoeken.

a. *Uitnemende voorlichting.*

De Legervoorlichtingsdienst heeft door pers en radio tijdig te voren uitnemend voorlichting gegeven. Deze was onmisbaar om de oorlogsspanning, welke nu eenmaal in vredetijd niet is na te bootsen, te vervangen. Hierdoor werd verkregen, dat allerwegen belangstelling voor deze oefening werd gewekt en dat iedereen er van was doordrongen, dat het hier ging om een gezamenlijke Nederl. prestatie en demonstratie. Duizenden bezwaren en moeilijkheden, die zich nu eenmaal voor velen in vredetijd bij opkomst voor herhalingsoefeningen voordoen, werden stilzwijgend „genomen”, omdat men niet achter wilde blijven. Dit laatste geldt niet alleen voor de militaire deelnemers aan de oefening, maar evenzeer voor de civiele elementen, welke op enigerlei wijze passief of actief aandeel in deze oefening hadden.

Wij geloven, dat we hieruit een goede les moeten trekken en hieruit

wederom moeten leren, dat met een goede voorlichting het Nederlandse volk ook voor zijn leger een grote belangstelling kan hebben. Belangstelling, welke zich niet slechts uit in afbrekende critiek, maar die er op is gericht gezamenlijk iets te presteren.

Hoe bescheiden deze oefening ook geweest moge zijn, zij heeft be-
wezen dat volk en leger één kunnen zijn.

b. Persoonlijke contacten van commandanten met troep.

Door het instellen van de kernstaven was het gedurende de groot-verlof-periode van de 3e Divisie mogelijk, dat de Divisie-, Regiments- en Bataljonscommandanten contact onderhielden met het met groot-verlof zijnde personeel. Niet alleen, dat de „man” bleef merken, dat hij deel uitmaakte van een oorlogeneenheid, maar hij bleef - van laag tot hoog - door persoonlijk ontvangen brieven en circulaire's op de hoogte van het wel en wee van het onderdeel. Door het geregeld ontvangen van instructies en aanwijzingen bleven de commandanten — tot en met de compagniescommandanten — op de hoogte van hun taak, terwijl hun vele nuttige wenken werden gegeven.

Officieren en onderofficieren ontvingen van de kernstaven gedurende de groot-verlof-periode allen instructies en aanwijzingen en deze hadden zeker niet slechts betrekking op oefening „DRIETAND”, maar behelsden datgene waarvan een officier of onderofficier met groot verlof op de hoogte dient te blijven of waaraan hij telkens weer moet worden herinnerd.

Aan de Commandanten — tot en met de compagniescommandanten — werden alle door de verschillende wapeninspecteurs uitgegeven regelingen, voor zover niet geheim en als zodanig veelal niet neergelegd in de mobilisatie-instructies, verschillende cursusverslagen of uittreksels uit interessante vakbladartikelen toegezonden. En ik kan U zeggen, dat een en ander in hoge mate werd gewaardeerd en met belangstelling bekeken en bestudeerd.

Voorts waren met machtiging van de Minister van Oorlog alle commandanten — tot en met compagniescommandanten — in de maand Juli 3 dagen onder de wapenen geroepen om onder leiding van Divisie- en Regimentscommandanten de mobilisatie- en oorlogstaak tot in details te bespreken.

Hierdoor waren de commandanten terdege op de hoogte van hun taak en ik kan U zeggen, dat ook deze maatregel door een ieder — ondanks de bezwaren daaraan verbonden — hogelijk werd gewaardeerd. Verschillende officieren, die hiervan hadden gehoord, sloten zich hierbij geheel vrijwillig aan.

Een maatregel die naar onze mening tenminste eens per jaar dient te worden herhaald, liefst voorafgaande aan de herhalingsoefening van de troep.

Door dit alles was de belangstelling van de commandanten voor hun taak in hoge mate gewekt met als gevolg, dat velen in hun groot-verloftijd de hun toegewezen mobilisatie magazijnen en centra bezochten en zich van de voorbereidingen en toestand op de hoogte stelden. Ook zijn enkele voorbeelden te noemen, dat met groot-verlof zijnde commandanten contact gingen opnemen met hun — eveneens met groot-verlof zijnde — ondercommandanten.

Hoewel het bereikbare in deze zeker nog niet is bereikt, is dit een begin en de enige methode om een mobilisabele eenheid, inderdaad een eenheid te doen zijn. Vooral het onderhouden van het persoonlijk contact tussen de commandanten gedurende de groot-verlof-periode is van het hoogste belang.

Het bestaansrecht van de Kernstaven is door de oefening „DRIETAND” wel zeer duidelijk bewezen en wij spreken de wens uit dat men deze staven naar waarde weet te schatten en ze niet worden beschouwd als „sluimer” eenheden, waaruit telkens voor allerlei doeleinden kan worden geput en waardoor deze staven aan hun belangrijke taak worden onttrokken ten koste van de waarde en bruikbaarheid der mobilisabele eenheden.

De kernstaven zijn in de Nederlandse legerorganisatie nog nieuw, de beste methode voor de taakvervulling moet nog worden gevonden, maar dat zij onmisbaar zijn staat als een paal boven water.

Zonder de kernstaven van de 3e Divisie, zou de oefening „DRIETAND” ongetwijfeld een ander beeld hebben gegeven, waarmede is aangetoond dat t.a.v. de mobilisabele eenheden de basis is gelegd voor een alleszins aanvaardbaar systeem.

De oefening „DRIETAND” was een uitnemende les en we hebben geleerd hoe het nog beter kan en moet.

Nieuwe uitgaven

De krijgsverrichtingen in Zuid-Limburg Mei 1940, door de Krijgsgeschiedkundige afdeling van het Hoofdkwartier van de Generale Staf. Uitg. Staatsdrukkerij te 's-Gravenhage. Prijs f 9,—.

De in Zuid-Limburg opgestelde troepen stonden onder bevel van de Territoriale Bevelhebber Zuid-Limburg (T.B.Z.L.), die rechtstreeks onder de O.L.Z. stond. De T.B.Z.L. had vijf infanterie bataljons te zijner beschikking, een batterij Lua van 7 t.l., een pel. Lu-mitr en enige losse compagnieën. Deze troepen waren over een verdedigingsfront dat verdeeld was in drie vakken. In het Midden- en Zuidvak waren deze troepen verdeeld in drie echelons n.l. een waarschuwend-, vertragend en een weerstandbiedend echelon. In het Noordvak was er met het oog op de geringe diepte geen vertragend echelon. Ook bij deze territoriale troepen was geen artillerie ingedeeld. Eén van de redenen, waarom de weerstand ook hier slechts kort duurde. De Duitsers verwonderden zich daar hevig over. De Duitse kolonel die bij de capitulatie van Maastricht vroeg waar de Nederlandse artillerie stond en ten antwoord kreeg dat daarover niet werd be-

schikt, haalde ongelovig zijn schouders op en zei: „Wie wollen Sie kämpfen wenn Sie keine Artillerie haben?”

De taak der Nederlandse troepen was hopeloos. De vijf infanteriebataljons kregen de stoot op te vangen van niet minder dan 7 Divisies, waaronder een pantserdivisie. Bovendien ontbrandde de strijd van het eerste moment af ook in de rug der Nederlandse troepen door luchtlandingsacties tegen het Belgische fort Eben Emael en de bruggen over het Albertkanaal bij Vroenboven, Veldwezelt en Canne. Toch was de Nederlandse weerstand niet waardeloos. Want van Duitse zijde had men er vast op gerekend om ten minste één der bruggen bij Maastricht en de bruggen over het Albertkanaal bij Canne onbeschadigd in handen te krijgen, wat niet gelukte, waardoor de Duitse opmars aanzienlijke vertraging ondervond en de positie der Duitse parachutisten bij Eben Emael zeer benard is geweest. In totaal sneuvelde 44 man.

Het geheel is weer keurig verzorgd en voorzien van vele foto's en duidelijke kaarten. Wij kunnen de bestudering wederom ten zeerste aanbevelen. B. K.

Het karakter van de Militaire Geneeskunde

door F. H. A. KOTHE, Dir. Off. v. Gez. 1e kl.

Het 13e Internationale Congres voor Militaire Geneeskunde en Pharmacie te Parijs in Juni 1951, stelde in de 2e congresconclusie ten aanzien van de officieren-arts:

„De vorming van een officier-arts berust op drie grondslagen:

- *een geneeskundige: hij moet omnipracticus zijn met chirurgische inslag; later volgen hierop geneeskundige specialiseringsen;*
- *een militaire: hij moet in zijn rang de voor alle wapens en dienstvakken gemeenschappelijke algemene militaire kennis bezitten; voorts moet hij in staat zijn om, al naar zijn rang, de eenheden en inrichtingen van zijn dienstvak in vredes- zowel als in oorlogstijd te commanderen;*
- *een militair-geneeskundige:*
 - *militaire bedrijfsgeneeskunde, gericht op de geschiktheid en het praestatievermogen van de militair;*
 - *organisatie en werkwijze van de militair-geneeskundige dienst te velde (ter zee, in de lucht);*
 - *aanpassing aan de behoeften der totale oorlogvoering.*

Ook al is dienst in oorlogstijd een plicht, in vreedstijd is de militaire geneeskunde een carrière en als zodanig onderworpen aan o.a. de economische wetten van vraag en aanbod.

Het op peil houden van het menselijke potentieel van een volk, zowel militair als economisch beschouwd, vereist een hoogwaardige militair-geneeskundige dienst¹⁾. De vorming van zulk een kwaliteitsdienst — waarbij verbetering van de standing van de officier-arts een onafwijsbare voorwaarde is — is eerst goed te verwezenlijken, indien de bevelvoering autonoom is, wat wordt gerechtvaardigd door de technische eigen aard van dit dienstvak²⁾.

De verbetering van de standing van de officier-arts moet worden gericht op de volgende punten:

- de loopbaan moet ook uit wetenschappelijk oogpunt boeiend zijn;
- de officieren van alle rangen van het dienstvak moeten naar bijzondere regelen worden bevorderd;
- de loopbaan moet aanvangen met de kapiteinsrang en dient 3 jaren later te eindigen dan die van officieren van gelijke rang bij andere wapens en dienstvakken wegens het bijzondere karakter der werkzaamheden bij de militaire geneeskundige diensten.”

Tot zover de mening in dezen van het 13e Congres, dat voorts be-

¹⁾ Behalve militaire en economische tellen onzes inziens ideële overwegingen ten aanzien van de mens minstens even zwaar! K.

²⁾ Deze autonomie, o.a. in Nederland terecht en ten volle aanwezig, bestaat in sommige landen nog niet. K.

sloot om als 1e punt op het programma voor het dit jaar te houden 14e Congres te plaatsen:

„De militaire geneeskunde, beschouwd als specialisme (verslag uitbrengende landen: Verenigde Staten en Uruguay)”³⁾

Het is van belang hier weer te geven wat een vooraanstaand officier-arts uit de Verenigde Staten, Schout-bij-Nacht P u g h, Hoofd Geneeskundige Dienst der Amerikaanse Marine, over dit onderwerp heeft gezegd. In een vergadering der Amerikaanse Militair-Geneskundige Vereniging, in November 1952 te Washington gaf hij met grote zeggingskracht een analyserende omschrijving van het begrip „militaire geneeskunde”. Met weglating van enkele gedeelten, met speciaal nationaal-Amerikaanse betekenis en enige verdere beperkingen, laten wij de rede hieronder volgen.

UIT DE REDE VAN SCHOUT-BIJ-NACHT PUGH:

„Militaire geneeskunde is geneeskunde in de gewone betekenis, zoals de omstandigheden in de strijdkrachten dit van haar eisen, maar nog veel meer. Militaire geneeskunde is een weldoordacht, welgeformuleerd, welopgezet stelsel of organisme. Haar taak is de strijdkrachten een geneeskundige dekking te verschaffen van zulk een hoge hoedanigheid als vereist is voor hun doeltreffend functioneren en bovendien zoals onmisbaar is met het oog op de hoogste belangen van het individu en van het nationale welzijn. Zij is in voldoende mate eigen-aardig in haar toepassingen, voldoende enig in haar opdracht en taak, voldoende gespecialiseerd in haar problematiek en behoeften, voldoende afwijkend in haar wijze van voorziening in deze behoeften, en voldoende scherp in haar eisen van professionele en fysieke bekwaamheden ten aanzien van haar beoefenaren, om te worden beschouwd als een geneeskundig specialisme sui generis. Zij heeft haar eigen karakter en profiel.

De militaire geneeskunde legt zich toe op de verwezenlijking van vijf onderscheidene en toch met elkaar in verband staande doeleinden.

Haar eerste oogmerk is de selectie, de uitlezing van lichamelijk bekwaam personeel, dat zich ook geestelijk kan aanpassen. Dit is van het hoogste belang voor de operationele doeltreffendheid van een militaire organisatie en eveneens voor de belastingbetalers. 4).

De tweede categorie is die der bescherming. Daartoe wijden de geneeskundige diensten veel arbeid aan het vrijwaren tegen ziekte en ongeval, niet alleen van militair personeel en gezinsleden, maar ook van burgerpersoneel. De inspanning, gericht op epidemiologie en hygiëne, bewijst dit. Voorbehoedende maatregelen ter beteugeling van geslachtsziekten en andere plagen, door opvoeding van het personeel en allerlei andere middelen, zijn van zeer groot belang. Oefening en opleiding van personeel buiten de geneeskundige dienst in het hanteren, bereiden en opdienen van levensmiddelen, en het verzorgen en kiemvrij maken van eetgerei en aanverwante goederen eist de voortdurende zorg van de officier-arts. Te land, ter zee en in de lucht ontrolt zich een rijk programma van beschermende maatregelen, alles omvattende van de eenvoudige inenting, over de bescherming tegen de vele en wisselende bedrijfsgevaaren, tot de ontwikkeling van kogelvrije kleding. Dit leidt tot de nergens geëvenaarde verantwoordelijkheid van de militaire geneeskunde.

In de derde plaats komt een tweeledig punt: behandeling en beschikking. De behandeling van militairen voor ziekte of verwonding vormt een grote en de het best bekende taak, zowel der militaire als der burgerlijke geneeskunde. De behandeling bestrijkt het hele gamma der menselijke kwalen, hetzij dat de passende therapeutische werkwijze behoort tot het arsenaal van de internist, hetzij tot dat van de psychiater of van de chirurg. Nergens vindt men zulk een vruchtbaar arbeidsveld voor traumatische heilkunde als dat van de officier-arts bij troepen in

3) Wij hopen hierop te zijner tijd terug te komen. K.

4) In stede van „de belastingbetalers” zouden wij nog ruimer kunnen zeggen „het gehele volk”. De jeugd onder de wapens is het kostbaarste bezit van een volk. K.

gevecht. Hoe sterk dit geldt werd mij nimmer zo duidelijk als op het oorlogsterrein in Korea. De officier-arts bekleedt een in menig opzicht bevoorrechte plaats. Hij heeft, met een zeer concreet gezag bekleed, te doen met personeel-in-massa, in een gereglementeerde gemeenschap en onder vreemde omstandigheden bijeen. Hij heeft het voorrecht om zijn waarnemingen te kunnen verrichten in minder bekende streken van de aardbol, waar hij kennis maakt met ongewone ziekten onder ongewone omstandigheden. Door geneeskundige inlichtingen, opgespeurd door de geneeskundige diensten der strijdkrachten, kunnen deze diensten aan volk en strijdkrachten een onschatbare profijt verschaffen, uitgedrukt in geredde levens en bespaarde man-uren, ingeval het nodig is een bepaald gebied in oorlogstijd te bezetten.

Beschikking betekent meestal de terugzending van patiënten naar hun gewone bezigheden. Zij kan ook leiden tot pensionering of ontslag uit de dienst. Beschikking omvat in sommige gevallen bovendien de verzorging der in de inrichtingen overledenen.

Ten vierde verzorgt de militaire geneeskunde het geven van opleidingen, vooreerst om het eigen personeel beter te bekwamen voor zijn vele gedifferentieerde taken in een militaire gemeenschap, en dan om het personeel van een militair-geneeskundige dienst de gelegenheid te bieden om ten minste de gelijken te blijven van hun burgerlijke vak- en tijdgenoten ⁵⁾. Als laatstgenoemde kans ontbreekt kan de militair-geneeskundige dienst geen eersterangs krachten aantrekken, en zonder eersterangs krachten komt deze dienst op de tweede rang. Doch een eersterangs nationaal verdedigingsstelsel kan niet volstaan met een tweederangs geneeskundige dienst.

De vijfde categorie is die van het wetenschappelijke onderzoek, niet alleen van wetenschappelijk onderzoek bij de militair-geneeskundige diensten, maar in het bijzonder van het opstellen en uitvoeren van eigen onderzoekprogramma's. Indien dit laatste hun zou worden onthouden zouden de geneeskundige diensten spoedig achteruit gaan, zou de belangstelling van hun officieren-arts spoedig tot stilstand komen en wegwijnen, en zouden formaat en kracht van hun geneeskundige inrichtingen teruglopen tot een zodanig peil, dat de strijdkrachten een onvolwaardige en te zwakke geneeskundige rugdekking zouden krijgen.

Het feit, dat burgerbevolkingen blijvend profijt hebben getrokken van talloze voortbrengselen van militair-geneeskundig spuurwerk mag niet worden over het hoofd gezien.

Nog op een ander gebied hebben de militaire geneeskundigen een uiterst waardevolle taak op het stuk van openbare betrekkingen of als diplomatieke vertegenwoordigers ⁶⁾. Men heeft dit wel „geneeskundige diplomatie” genoemd. In het bijzonder geldt dit voor de geneeskundige dienst der Marine, daar deze in vredes- en oorlogstijd tot in alle uithoeken der aarde komt, aanraking krijgt met vertegenwoordigers van vreemde regeringen, waarbij dikwijls ingezetenen van vreemde landen door marine-artsen worden verzorgd, o.a. burgerleden van delegaties, ambassades, consulaten, enz.

De burgergeneeskunde stoelt op dezelfde beginselen als de militaire. Ook zij heeft tot taak het voorkómen van ziekte en letsel, verzorging en behandeling. Maar slechts hoogst zelden mag men van een op zichzelf aangewezen arts in vrij beroep verwachten, dat hij kennis, inzicht en ervaring bezit op al die uiteenlopende gebieden, waarop de officier-arts ⁷⁾ thuis behoort te zijn. Natuurlijk steekt er een zeker gevaar in, als men een Manusje-van-alles wordt. Desondanks mag men wel zeggen, dat boven alle kenmerken, die elk officier moet hebben om dát te zijn wat hij behóórt te zijn, de officier-arts ook nog in ruime mate een professionele veelzijdigheid moet bezitten, welke zelden wordt vereist bij de arts in de gewone samenleving.

⁵⁾ Eigenlijk zou men moeten zeggen, dat het doel drieledig is: het onderichten van al het personeel der andere wapens en diensten in eerste hulpverlening (zelfhulp en kameradenhulp) en handhaving der hygiëne is nl. óók een taak van grote omvang en betekenis. K.

⁶⁾ De Verenigde Staten hebben bij hun grote ambassades opperofficieren- of hoofdofficieren-arts geplaatst als adjunct-militair-attaché's. K.

⁷⁾ Bij deze tegenstelling burgerarts—officier-arts moet men billijkheidshalve in het oog houden, dat laatstgenoemde een geheel apparaat achter zich heeft, waarin hij is opgenomen, dat hem leidt en ruggesteunt. K.

De gevarieerdheid der speciale gebieden, waarop de militaire geneeskundige diensten deskundig moeten zijn, is indrukwekkend ruim. Tot die voor de strijdkrachten van vitale betekenis zijnde differentiëringen, waartegenover geen overeenkomstig specialisme in de burgermaatschappij staat, behoren de onderzeegeneeskunde, de luchtvaartgeneeskunde voor het gevechtsvliegen, de amphibische geneeskunde, en kennis van aspecten der geneeskunde om tegemoet te komen aan de noden der troepen te velde en in het gevecht. Er zijn ook nog een aantal specifiek-geneeskundige categorieën, waarin de officier-arts een bijzondere kennis moet bezitten en wel: geneeskunde in de tropen en in de poolstreken; de bescherming tegen rampen en de verlichting van haar gevolgen; de hantering van gewonden-in-massa; begrip niet alleen van de geneeskundige maar ook van de algemene aspecten der atoomkracht; de algemene en de geneeskundige zijden der chemische en biologische oorlogvoering en de grondslagen en de toepassing van de logistiek, in het bijzonder de geneeskundige. Daarenboven is het gewichtig, dat zij een inzicht hebben in het hoe en waarom van organisatie in groter verband, alsmede in de mogelijkheden tot aansluiting van militair-geneeskundige dienst en burgerorganisaties onderling of opgenomen in een nog groter verband.

Wegens de noodzakelijkheid, dat officieren-artsen tevens als commandanten, als leiders van mensen moeten optreden, dienen zij aan hoge fysieke eisen te voldoen. De wijze, waarop het geneeskundige personeel van hoog tot laag leeft en dient in het gevechtsgebied, zoals ik dat op Korea heb gezien, heeft bewezen hoe noodzakelijk het is, dat de officieren van de geneeskundige dienst psychologisch gesproken vlot, emotioneel gezien stabiel, uit een technisch-geneeskundig oogpunt bekwaam en fysiek krachtig en taai zijn.

Wegens al deze factoren moet de militaire geneeskunde worden gezien als een specialisme. Om deze opvatting te realiseren is de instelling van een „American Board of Military and Naval Medicine” dringend gewenst en gemotiveerd ⁸⁾. Ik zal deze overtuiging propageren zo lang als mij dit gegeven is, of totdat zij verwerklijkt is.

Als ik nu ter samenvatting formuleer tot welk prototype van man de gestelde eisen en verwachtingen leiden om een waardig beoefenaar der militaire geneeskunde te kunnen opleveren, dan doe ik dit als volgt: Categorisch moet hij aan hoge menselijke maatstaven beantwoorden. Behalve de eigenschappen, welke men reeds gewoonlijk verlangt voor een adept der geneeskunst, moet hij ook nog die bijzondere kwaliteiten bezitten, welke men van een goed officier en een goed vertegenwoordiger van zijn land eist. Hij moet, kort gezegd, door dat patriottische vuur en hoge plichtsbesef worden gedreven, welke ook vele zijner kameraden in het dienstvak bezielden, die voor een karige bezoldiging hun levens voor hun land waagden om gehoor te geven aan de grootse en stimulerende oproep van de geneeskundige dienst bij de strijdkrachten.

Dit type is beschreven in „American doctors of destiny” door Frank Jirka. En aan hen, die in dit boek vermeld staan, voeg ik nog toe Dr James Markham Ambler, „Passed Assistant Surgeon” ⁹⁾ bij de Marine der Verenigde Staten en officier van gezondheid op de „Jeannette” tijdens haar ontdekkingsreis naar de poolstreken, die in October 1881, toen hem door de commandant de keuze werd gelaten tussen terugreis naar veiliger streken met een aantal leden der expeditie en achterblijven bij de verhongerende hoofdgroep, het laatste verkoos, en die als laatste woorden in zijn dagboek schreef: „ik meende, dat mijn plicht mij voorschreef om de commandant en de overige achterblijvers vooralsnog niet in de steek te laten”. Dit „vooralsnog” betekende „tot in de dood” ¹⁰⁾.

⁸⁾ De hier voorgestelde „Board” past in de Amerikaanse procedure van specialistenregistratie. Hoewel daar te lande de algemene maatstaven voor waardering der specialismes wel in onderling verband zijn vastgesteld, is elk specialisme gesteld onder een enigszins autonome commissie uit eigen kring. In dit geval zou de „Board” dan ook een militaire tint hebben. In Nederland is deze procedure niet zonder meer na te volgen, omdat de zeggenschap hier ligt bij de uit burgerartsen samengestelde Specialistenregistratiecommissie, en omdat het woord „specialisme” in de Nederlandse geneeskundige wereld een enigszins andere betekenis heeft dan in de militaire, in welke laatste men er meer een Wapen- of vaktechnische differentiëring mee bedoelt. Deze commissie beoordeelt vooralsnog slechts technisch-geneeskundige eisen in de tot nu toe gebruikelijke betekenis. Zij zou, naar haar huidige opdracht van de Koninklijke Maatschappij tot Bevordering der Geneeskunst en naar haar samenstelling ook geen militair-geneeskundige maatstaven kunnen, mogen of willen aanleggen. K.

⁹⁾ Thans: surgeon-lieutenant = luitenant ter zee-arts 3e klasse. K.

¹⁰⁾ Zie naschrift.

Sedert de tweede wereldoorlog ben ik geplaatst in Washington bij het Hoofdkwartier van de Geneeskundige Dienst. Gedurende mijn ambtsvervulling hier, eerst als Plaatsvervangend Hoofd en daarna als Hoofd Geneeskundige Dienst der Marine, is mijn zorg in hoofdzaak uitgegaan naar het aanwerven van personeel voor dit dienstvak, in het bijzonder van artsen en tandartsen. Ik heb hierbij aanzienlijk veel tijd en energie besteed aan middelen, waarmee ik een beroep kon doen op artsen, opdat deze in dienst zouden komen — al was het maar voor een zekere tijd — bij hun — ik herhaal met nadruk — bij hun vloot. Er is veel aandacht gegeven aan de veelsoortige, doch duidelijke tegenzin in de artsen- en tandartsenwereld tegen de militaire dienst. Op navraag kreeg ik echter altijd maar één antwoord, dat ik vooral de laatste tijd zó vaak heb horen herhalen, dat men er beu van zou worden. Ik bedoel het eeuwige gezeur, dat de dienst aantrekkelijker moet worden gemaakt. Hierdoor zie ik mij genoodzaakt om iets naders te zeggen over deze houding, die ik zeer afkeurenswaardig acht.

In de eerste plaats is er, afgezien van de oprichting van de commissie voor de vastlegging van het specialisme der militaire geneeskunde ¹¹⁾, redelijkerwijze weinig meer te bedenken om de dienst nog aantrekkelijker te maken ¹²⁾. Sedert wanneer zouden de arts en de tandarts zulke Jan Salies ¹³⁾ zijn geworden om te verlangen, dat naakte verantwoordelijkheden, welke door anderen met liefde worden aanvaard, voor hen eerst met allerlei franje worden aangekleed eer zij zich „willen laten vangen”, gelijk de „prima-donna-dokter” en zijn belangenvertegenwoordigers zich plegen uit te drukken? Gedurende mijn verblijf aan het front in Korea is het mij niet gelukt om ook maar enig spoor te ontdekken van bijzondere pogingen, van wie ook uitgaande, om de dienst aantrekkelijker te maken voor de soldaten en mariniers, die daar vechten, verbloeden en sterven in de hitte en het stof van een dorre Koreaanse heuvelrug. Die „aantrekkelijkheid”, waarover men het altijd heeft, is maar een zeer betrekkelijke zaak. Wij weten wel, dat de dienst aantrekkelijk is in vergelijking met of in tegenstelling tot het burgerleven. Laat ons dus eens eerlijk met ons zelf te rade gaan en ons afvragen, wat dan toch het enige en enkele wezenlijke in de burgerpraktijk is, dat in de laatste tijd en vandaag de dag het verschil uitmaakt tussen het bestaan van de arts in vrij beroep en de dienst van de militaire arts. Het bezwaar van te worden overgeplaatst is, hoezeer ook geldig, niet nieuw. De bewering, dat buiten de dienst meer kansen zijn op na-opleiding en specialisatie, gaat niet op. De bezwaren tegen de discipline zijn onbenullig en zwak („picayunish and puny”).

Wat is dan het hoofdbezwaar tegen de militaire en de hoofdaantrekkelijkheid der civiele geneeskunde? Wij weten allemaal, dat het eenvoudig een kwestie is van gemakkelijker, sneller en meer geldverdiene. Een kwestie van hebzucht, van een grotere, zij het ook van een dikwijls denkbeeldige en mogelijk vluchtige kans om snel rijk te worden.

Maar is het nu zo onredelijk om aan te nemen, dat hij, die geneeskunde gaat studeren, hierbij als hoofdmotief heeft de verwachting van eens een dienaar van zijn volk te mogen worden? Is het dan niet redelijk te veronderstellen, dat de wens om rijk te worden daarbij weinig gewicht in de schaal wierp? Als dit zo is, dan lijkt het mij toe, dat er iets mis is met de geneeskunde en dit vervult mij met bange twijfel en ernstige verontrusting. Ik heb altijd graag gedacht, dat de geestdrift en het intellect, die een goed arts nodig heeft, aan een geheel volk onder moeilijke omstandigheden evenzeer bijzonder van pas zouden komen. Zo behoort dan ook de arts én door wat hij voorschrijft én door eigen voorbeeld een stabiliserende en heilzame invloed uit te oefenen. Houdt u in gedachten, dat vijf der ondertekenaars van de Onafhankelijkheidsverklaring ¹⁴⁾ artsen waren. Zijn er redenen om zich af te vragen, of de arts niet langzaam bezig is een afvallige te worden van het woord, dat het beter is te geven dan te ontvangen ¹⁵⁾? Is de arts een aanhanger geworden van het geloof, dat in de laatste jaren zoveel populariteit en aanhangers heeft verworven, en welks leerstelling is:

¹¹⁾ Zie noot 8 hiervoren. K.

¹²⁾ De Schout-bij-Nacht Pugh is hier nog steeds aan het woord en hij spreekt over de geneeskundige diensten bij de Amerikaanse strijdkrachten, in het bijzonder bij de Amerikaanse marine. K.

¹³⁾ Het door spreker gebruikte woord „pantywaist” drukt iets veel sterkers uit. K.

¹⁴⁾ Van 4 Juli 1776. K.

¹⁵⁾ Hand. 20 : 35. Is het niet merkwaardig, dat dit door Paulus uitgesproken citaat van Jezus' woorden ons alleen bereikt in het door de arts Lucas geschreven Boek der Handelingen? K.

„veiligheid boven vrijheid”? Dit ondanks de waarschuwing van Washington, dat hij, die de vrijheid opoffert om de veiligheid te winnen, beide verliest.

Naar mijn overtuiging moet het type man, nodig om aan de eisen te voldoen, die de geneeskundige diensten der strijdkrachten moeten stellen, een kerel zijn, die duidelijk voor ogen heeft, dat het een voorrecht en geen straf is om te dienen in de uniform van zijn nationale strijdkrachten. Dat dit zijn strijdkrachten zijn en zijn land en volk, voor welker verdediging deze strijdkrachten bestaan. Dat hij zich geen eervoller onderscheiding zou kunnen denken dan het dragen van die uniform. Dat hij, een oneervolle gemakzucht verfoeiende, geen eervoller roeping zou kunnen vervullen dan het beschermen en herstellen van de kostelijkste rijkdom, namelijk de gezondheid van ons kostelijkste nationale bezit: de jonge mannen en vrouwen, die tezamen onze strijdkrachten vormen. Hij moet het natuurlijk eens zijn met de opvatting, dat de geneeskunde is voortgekomen uit de elementaire liefde van de mens tot zijn naaste, uit de drang om deze te helpen in zorgen, nood en ziekte. Tenslotte behoort onze man rechtschapenheid van geweten te stellen boven de zucht naar geldelijk gewin.”

Aldus de meningen van een vlagofficier, die een vooraanstaande plaats bekleedt in de Westerse militair-geneeskundige wereld en aan wiens ruime kennis, lange ervaring en diep inzicht, bij behouden idealen, groot gezag moet worden worden toegekend. Dat een Engelsman, een Fransman, een Belg het ieder op hun wijze, en een Nederlander het nog weer anders zou hebben gezegd, doet er niets toe of af.

Het is wenselijk enige beschouwingen te doen volgen op deze inzichten, beide malen gesteld voor een toonaangevend forum: het 13e Congres voor Militaire Geneeskunde en Pharmacie¹⁶⁾ en de vergadering der Amerikaanse Militair-Geneeskundige Vereniging 1952¹⁷⁾. Niet omdat de principes, waarop die inzichten berusten, onverenigbaar met Nederlandse mogelijkheden zouden zijn. De principes zijn juist, wat o.a. blijkt uit het feit, dat zij in de landen met goedbegrepen ervaringen uit twee wereldoorlogen en enkele „kleinere” conflicten reeds lang gemeengoed zijn. Zijn dan misschien onze feitelijke omstandigheden niet passend? Inderdaad lijkt dit zo te zijn. En daar deze onze omstandigheden op oudere opvattingen berusten, zonder dat er „weloverwogen eigen ervaringen uit twee wereldoorlogen en enkele andere conflicten” in verwerkt konden worden, ligt de conclusie voor de hand, dat, als onze omstandigheden niet geheel passen op deze in zichzelf juiste principes, die omstandigheden moeten worden herzien. Wij worden zelfs gedwongen, of wij willen of niet, om de reeks der categorische imperatieven verder te volgen: als bovenbedoelde principes juist zijn, zijn zij ook klemmend, en dan zijn derhalve eveneens overneming der bijbehorende inzichten alsmede modernisering der contrasterende omstandigheden niet minder klemmend! Dit is in Nederland evenmin onmogelijk als het elders onmogelijk is gebleken.

Men kan natuurlijk alle door het 13e Congres of de Schout-bij-Nacht Pugh geuite ideeën en argumenten in twijfel trekken of verwerpen. Men zou kunnen opmerken: „Alles goed en wel, maar wat generaal A voor zijn leger of admiraal B voor diens vloot of minister C voor zijn land geschikt vindt, is ons te vreemd en onwennig; dat is hier toch niet

¹⁶⁾ Deze congressen worden om het andere jaar op wisselende plaatsen gehouden, bijeengeroepen door het te Luik gevestigde Internationale Comité voor Militaire Geneeskunde en Pharmacie. Dit comité vertegenwoordigt de geneeskundige diensten der strijdmachten van vrijwel alle landen ter wereld. Comité en congressen kunnen uit dien hoofde worden geacht representatief te zijn. Hun uitspraken hebben bij de aangesloten regeringen een betekenis van gezag. K.

¹⁷⁾ Association of Military Surgeons of the United States, eveneens een groepering van belang, die weet waar zij over meepraat. K.

nodig! Laten wij ons nu maar houden bij het oude vertrouwde." Men vergeet hierbij, dat het oude misschien wel vertrouwd kan zijn, maar zeker niet beproefd mag heten.

Of men zegt: „Dat kan allemaal voor een ander land wel goed wezen, maar dat moeten zij weten; het past niet bij onze opvattingen." Gevaarlijke redenering, waarbij vooroordelen gemakkelijk ongemerkt insluipen. Men bedenke, dat de analyse van een probleem meestal tot één oplossing leidt, die, beoordeeld naar maatstaven van zakelijkheid en doeltreffendheid, de beste is. Andere, niet op analyse maar op gevoel of verlegenheid berustende, bovendien niet beproefde, oplossingen staan al dadelijk veel zwakker.

Of men merkt op: „Die gehekelde, ongewenste toestanden bestaan misschien elders, want daar deugt wel meer niet; bij ons is gelukkig alles beter in orde." Een bewijsvoering, die niet iedereen zal kunnen overtuigen, zoveel te meer niet, omdat in casu de proef op de som ontbreekt.

Met andere woorden: ideeën of argumenten te betwijfelen of te verwerpen is slechts gerechtvaardigd als men er betere of vrijwel gelijke tegenover kan stellen. Wie onzer zou dit durven? Wij kunnen ons dus voorlopig beter houden aan wat het 13e Congres voor Militaire Geneeskunde en Pharmacie en het Hoofd van de Geneeskundige Dienst der Amerikaanse Marine zeggen, want dan bevinden wij ons zeker in goed en ervaren gezelschap. Dan ook zal een commentaar niet als afbrekend worden beschouwd, maar van sterk opbouwende betekenis zijn.

Voor de vorming van de officier-arts¹⁸⁾, zo formuleert het 13e Congres dit, gelden drie grondslagen: een *geneeskundige*, een *militaire*, een *militair-geneeskundige*. Wij voegen hieraan toe, dat dit wordt vereist door het wezen van de militaire geneeskunst zelf. Deze berust namelijk op één driedelige grondslag (*niet*: drie grondslagen), waarin het geneeskundige, het militaire en het militair-geneeskundige element tot een onverbreekelijke eenheid zijn versmolten.

Hoewel reeds lang bekend en tot uitvoering gekomen in de militair-geneeskundige diensten van verschillende landen, o.a. op gronden van oorlogservaring en onbevooroordeelde zakelijkheid, is deze conceptie nog lang niet overal gemeengoed. Toch moeten wij haar ten volle dóórdenken op haar consequenties ten aanzien van opzet, organisatie, personeelsbezetting, materieelsuitrusting en werkwijze van de militair-geneeskundige diensten en ten aanzien van de geesteshouding van hun personeel. Zo deze consequenties niet worden verwezenlijkt zal een geneeskundige dienst nimmer dié algemene instelling, dié korpsgeest bereiken, welke alleen hem in staat stellen om — door paring van het beste, wat de geneeskunde kan opleveren, aan systematische militaire denk- en werkmethodes — een „doctor's war" als de laatste oorlog te helpen winnen. En niemand kan er aan twifelen, dat een toekomstige oorlog, gezien de ontwikkeling der ABC-strijdmiddelen, nog meer een „doctor's war" zal kunnen zijn dan de vorige.

¹⁸⁾ De militaire geneeskunde komt tot uitvoering in de geneeskundige diensten der strijdmachten. Hoewel wij in dit betoog onze aandacht in het bijzonder richten op de taak van de officier-arts, verliese de lezer toch niet uit het oog, dat de taken van de officieren-apotheker, -tandarts, -dierenarts, officieren geneeskundige troepen en officieren-verpleegster vooral niet moeten worden onderschat. Deze officieren zijn in het grote verband evenzeer onmisbare vaklieden met een gedifferentieerde taak. K.

Wat de omvang van een moderne militair-geneeskundige dienst in oorlogstijd betreft: bij de verschillende geallieerde legers in wereldoorlog II bedroegen de effectieven van deze dienst 9 tot 12% der totale effectieven. De lezer lette wél: hier is sprake van *militair-geneeskundige* diensten. Rode Kruispersoneel, leentjebuurt-invallers, gemilitariseerde lieden, enz. werden niet meer als in de berekeningen passende effectieven beschouwd.

Een geneeskundige dienst moet van prima kwaliteit zijn. Er is geen keus. Een bijna-prima kwaliteit deugt al niet, om over het verdere maar te zwijgen! Indien er nog meer aan ontbreekt, dan in het woordje „bijna” ligt opgesloten, is men helemaal nergens meer. Geneeskunde in oorlogstijd, a fortiori militaire geneeskunde, is zowel psychologisch als vaktechnisch-specialistisch gesproken een bijzonder gevoelige zaak. Zij laat zich niet voorbereiden met ontoereikende middelen, dilettantische krachten of invallers. Zij laat zich niet afkopen met kunstgrepen of illusionisme. *Schijnzekerheid bedriegt een volk in zijn kostbaarste bezit. De prijs hiervoor is: meer doden, meer invaliden, meer mandagen in hospitalen, met alle hieruit voortvloeiende psychologische, economische, administratieve en tactische verliezen.*

In de formulering van het 13e Congres werkt het woord „standing” als blikvanger. Dit achten wij niet gelukkig. Natuurlijk, de mens — ook de officier — kan niet alleen van idealen of van de bevrediging van zijn dorst naar wetenschap leven. Men moet hem de vrije beschikking gunnen over billijke omstandigheden en redelijke, stoffelijke middelen om eervol lichaam en ziel bijeen te houden (gevechtssomstandigheden daar gelaten!), een gezin te onderhouden, alsmede zich en de zijnen behoorlijk geestelijk te ontplooiën en te ontspannen. Als aan deze voorwaarden is voldaan¹⁹⁾ bij een werkkring, die uit een oogpunt van wetenschap, verantwoordelijkheid en ideologie aantrekkelijk is voor een rechtschapen man, dan ligt het verder geheel en alleen aan de ambtsdragers zelf, of hun ambt „standing” heeft of niet. Naar onze mening wordt de „standing van de officier-arts niet alleen bepaald door wat hem van buiten af wordt gepresenteerd, doch ook door wat hij, bij een *gedegen vakken-nis bovendien uit eigen hart* weet op te brengen.

Iets dergelijks is in het geding als men zoals Schout-bij-Nacht Pugh stelt, dat de militaire geneeskunde een specialisme sui generis is. Men hoort dit ook wel eens door anderen, maar dan soms wat erg vlot, verkondigen. Door dit echter alleen maar met de mond uit te spreken (dikwijls: na te praten), verwerft men zich nog niet het patent van dit „specialisme”. Dit brevet kan men alleen kopen met studie en opleiding. met ruime en veelzijdige ervaring en inzicht, onder inzet van het gehele hart, gemoed en verstand. Kortom: het is een kwestie van persoonlijkheid en niet van een geïmiteerde kreet.

„De militaire geneeskunde”, zo zegt onze spreker, „heeft als tak der geneeskunde een geheel eigen karakter en een eigen profiel.” Dit zal

¹⁹⁾ In de meeste landen is het loon-in-geld des krijgsmans karig. Men eert hem echter ook met niet in geld uitgedrukte emolumenten en faciliteiten voor zich en de zijnen, welke het militaire leven, schoon sober, toch zoveel charme verlenen. In andere landen geeft men hem alleen een zeer krappe bezoldiging, doch onthoudt hem angstvallig elke faciliteit, die men wel kwistig aan anderen elders gunt, waardoor de meest elementaire levensvreugden steeds weer in het nadeel van de schutter (en zijn gezin) uitvallen. K.

waar wezen! Maar er valt, naar sprekers geest en de algemene huidige voorstelling van zaken, nog een tweede redenering aan toe te voegen.

Naar de moderne, op *oorlogservaringen* gebaseerde, opvattingen moet een militair-geneeskundige dienst in vredes- en oorlogstijd, naar organisatie en vooral naar de geest, volledig en zonder voorbehoud in de strijdmacht zijn geïntegreerd. De wapens hebben elk hun eigen patroon. Zij moeten echter op één gezamenlijk stramien — het leger — zijn geweven, om tezamen één onverbreeklijke eenheid van weefsel te vormen.

De geneeskundige dienst heeft een heel eigen patroon. Hij verzorgt het kostbaarste, het onvervangbare „materieel” van een leger: de *mens*, veelal de mens als schepsel Gods in nood. Deze dienst is bovendien de enige, die bij al zijn berekeningen de biologische factor in een niet te stuiten kettingreactie (b.v. de verwerking van gewonden-in-massa's) moet opnemen. Hij kent geen uitwijkende manoeuvres. Desondanks (of zo veel te meer) moet ook dit bijzondere patroon op het gezamenlijke stramien zijn geweven. Hier, nog meer dan bij andere wapens, zou een afzonderlijk aangezette lap geen hecht weefsel opleveren.

Het staat vast, dat meer nog dan andere kunsten de zuivere geneeskunst in engere zin, in haar betrekkingen tot de individuele mens, altijd een zaak is van geheel persoonlijke, nauwelijks met anderen te delen verantwoordelijkheid. Echter, de *vorm* waarin zij in het leger wordt beschikbaar gesteld, de *organisatie* waarin zij wordt toegepast, deze moeten geheel het militaire stramien volgen. Zo niet, dan ontstaat een onhoudbare situatie.

Dit alles was in velerlei opzicht bepaaldelijk niet het geval met de geneeskundige dienst van het Duitse leger. Opmerkelijk is, dat deze dan ook in de wereldoorlog II noch wetenschappelijk noch in andere opzichten een succes is geweest, om het maar voorzichtig te zeggen ²⁰⁾ Een treffend verschil met de geneeskundige diensten b.v. der Angelsaksische legers.

Ontbreekt de integratie, blijft de ook elders van vroeger nog wel bekende oude kloof bestaan, dan is het onmogelijk om een hedendaags leger in voor- en tegenspoeden ook maar enigszins verantwoord te bedienen. Deze integratie moet met het hart en het volle inzicht worden beleden; zij mag niet alleen maar een formule zijn. De voorbereiding, nodig om het hoofd te kunnen bieden aan de taak van de militair-geneeskundige dienst in de vulkanische situatie van het gevechtsveld, vereist dit ook reeds in vredestijd.

Schout-bij-Nacht Pugh noemt vijf verschillende en toch innig verbonden categorieën van militair-geneeskundige bemoeienis. Over de eerste vier, de selectie, de bescherming, de behandeling en beschikking, en de opleidingen willen wij niet verder uitweiden dan de spreker zelf reeds duidelijk en toepasselijk genoeg heeft gedaan. Wel menen wij iets te moeten toevoegen aan wat onze zegsman over de vijfde taak opmerkte, namelijk die van de plicht tot wetenschappelijk onderzoek.

Wetenschappelijk onderzoek in het algemeen ontspringt uit twee voorwaarden. Ten eerste moeten er zich problemen voordoen, die een wetenschappelijke benadering vereisen om te kunnen worden opgelost. Dit geldt zowel voor vraagstukken van theoretische als voor die van praktische aard. Ten tweede moet er een milieu aanwezig zijn, dat ge-

²⁰⁾ F. Bayle: Croix gammée contre caducée.

voelig is voor probleemwaarneming. In een onwetenschappelijk milieu merkt niemand de praktische, nog veel minder de theoretische vraagstukken op: men neemt de dingen, zoals zij komen en zoals men het altijd gewend is geweest. Hoe snel dit tot grote achterstanden, tot verouderingen leidt, behoeft niet nader te worden betoogd.

Het is buiten twiifel, dat er zich in de moderne strijdkrachten voortdurend reeksen problemen van militair-geneeskundige aard voordoen, die om oplossing vragen. Schout-bij-Nacht Pugh gaf reeds enkele der terreinen aan, waarop deze vraagstukken liggen. Zijn aanduiding moge op de niet-ingewijde een eenvoudige indruk maken, maar hier zij kortheidshalve de verzekering gegeven, dat zich daarachter een uitgebreid, immer wisselend en nimmer slinkend veld van vraagstukken (en niet zelden zeer moeilijke!) uitstrekt. Deze vragen zijn, evenals de militaire geneeskunde zelf, waaruit zij opkomen, van zodanige eigen aard, dat haar bewerking slechts met vrucht kan geschieden door deskundigen, die er door en door mee vertrouwd zijn. Besteedt men de onderzoekingen uit aan buitenstaanders en laat men aan dezen over om te zien wat zij er van kunnen maken, dan zal er — met alle eerbied voor de eigen kennis dezer buitenstaanders — niet voldoende militair en militair-geneeskundig resultaat kunnen worden behaald. Dit wil niet zeggen, dat men hun *hulp* niet zou kunnen gebruiken, doch alleen als *hulp* en *medewerking*. De *leiding* der studiën en werkzaamheden behoort te liggen in de vakkundige handen van geneeskundig, militair en militair-geneeskundig ervaren, de dienst gedegen kennende officieren van de geneeskundige diensten.

Nu is er echter bepaaldelijk een milieu vereist, dat gevoelig is voor probleemstelling in het algemeen en voor de bijzondere militair-geneeskundige in engere zin. Een onmisbare voorwaarde hiertoe is, dat de militair-geneeskundige dienst zich ook bij zijn dagelijkse dienstuitoefening kan ontplooiën over het normale, volle terrein van zijn *toegepaste* wetenschap, de enige mogelijkheid om de geesten wakker te houden! Hij moet zich b.v. niet beperken, voor wat betreft de zuiver geneeskundige facetten, tot de verzorging van een geselecteerde groep gezonde jonge mannen binnen de kazerne, met verwijzing van alle andere geneeskundige taken naar burgerartsen; of voor zuiver militaire kennis tot dat, wat hij zijns ondanks in de loop van zijn dienstdtijd niet heeft kunnen ontlopen; dan wel ten aanzien van militair-geneeskundige zaken tot dat, wat hij zelf zo enigszins voor voldoende is gaan houden. In zulk een milieu ontsnappen zelfs de gewoonste dagelijkse dienstproblemen aan de aandacht, laat staan die, waarvoor grondige kennis en ervaring en een fijne speurneus nodig zijn.

Wil de militaire geneeskunde ten volle tot haar recht kunnen komen en met de vereiste vrucht kunnen worden beoefend, dan moet de beoefening van de belangrijkste, omvangrijkste en diepstgaande harer drie grondslagen, namelijk de geneeskunde, zo krachtig mogelijk worden bevorderd. Als de officier-arts al een goed officier moet zijn en geen verklede vreemde, dan spreekt het van zelf, dat hij zeker een goed arts moet zijn. Dit lijkt het inslaan van een open deur. Toch moge het, als allerminst overbodig, nog eens met nadruk worden gezegd. De officier-arts mag niet smalend een arts voor gezonde jonge mannen kunnen worden genoemd. Zijn taak als arts mag niet beperkt blijven tot onder-

zoek en behandeling der binnen de kazerne verblijvende, veelal jonge militairen en tot hen, die in militaire ziekeninrichtingen zijn opgenomen. Hij mag niet het gevoel hebben vruchteloos kinderziekten, verloskunde en vrouwenziekten te hebben gestudeerd.

Laatstgenoemde facetten der geneeskunde schijnen, op het eerste gezicht, niet in rechtstreeks verband te staan met militaire behoeften, doch zij verschijnen in een ander licht als men bedenkt, dat ook de officier-arts voor zijn algemene instelling de vruchtbare en noodzakelijke wisselwerking met het sociale milieu van het gezin van officieren, onder-officieren en soldaten niet mag ontberen. Zonder deze zou hij de voor het vertrouwen zo hoog nodige kameraadschap-als-arts slechts in zeer beperkte mate kunnen honoreren. Hij mag in de totaliteit van zijn arts-zijn niet worden aangetast en beknot en terug worden gebracht tot een geneeskundige kracht met een zeer beperkt geneeskundig arbeidsveld. Voorts is de wetenschappelijke samenhang der genoemde vakken met de overige onderdelen zó innig, dat zij niet kunnen worden gemist voor het verkrijgen en behouden van een volledig inzicht. Dit wil niet zeggen, dat de officier-arts die vakken gedurende zijn gehele diensttijd blijvend zou moeten beoefenen, maar wel, dat hij er in zijn jonge jaren p r a c t i s c h mee bekend moet zijn geraakt, zulks ter rijping van zijn persoonlijkheid als arts.

Voor een loopbaan, waarin het arts-zijn niet in zijn volle omvang kan worden beleefd, op zijn minst gedurende een bepaalde beginperiode, zouden geen jonge afgestudeerde artsen met idealen te vinden zijn. Toch zijn dezen de enigen, die de militaire geneeskundige diensten kunnen gebruiken. Niet de studenten met studieschulden; niet de ongevane naturen, die de ruime verhoudingen en verantwoordelijkheden der volle geneeskunst niet aandurven; niet de jongelieden, die de teleurstellende consequenties ener van meet af aan beperkte geneeskunde niet van te voren hebben overzien; op hen kan men geen volwaardige militaire geneeskundige dienst bouwen. Deze dienst moet onder zeer uiteenlopende en vaak allermoeilijkste omstandigheden, met een grote variëteit van personeel en materieel aan grote aantallen gewonden en zieken een volledige en volledig-verantwoorde geneeskundige zorg kunnen geven. Hoe zou men in commanderende of leidende functies op alle niveaus hieraan kunnen medewerken, laat staan hiervoor iets uitdenken, indien men niet over een ruime eigen, praktische ervaring als arts beschikte?

Bij de beknotting der geneeskunde als toegepaste wetenschap en kunst zou de officier-arts, die er nog iets van wil redden voor zijn basis-ontplooiing, voor zijn rijping als arts gedurende de eerste phase van zijn loopbaan, verlost worden om zijn heil te zoeken in particuliere bijpraktijk, met alle ongunstige consequenties van deze. De toewijding aan de dienst, en dientengevolge de dienstprestaties, worden hierdoor — het is een oude, ook in andere landen opgedane ervaring — aanzienlijk geschaad. Men raakt daarbij altijd gebonden aan persoonlijke, aan de dienst tegengestelde belangen. Het is dit ervaringsfeit, dat leidt tot het adagium: „Particuliere nevenpraktijk bederft het karakter”.

Practisch toegepaste wetenschap doet steeds de behoefte aan theoretisch wetenschapswerk ontstaan, waarbij het laatstgenoemde weer profijjt oplevert voor verbeteringen in de praktische toepassing. Er ontstaat een wisselwerking, onmisbaar en onvervangbaar voor het hand-

haven van een met de eisen van zijn tijd meegaand wetenschappelijk peil.

Hoewel wij hier nu slechts hebben uitgeweid over de zuiver geneeskundige facet, houde de lezer in het oog, dat een volwaardige militair-geneeskundige dienst op één drieledige grondslag berust, waarin het geneeskundige, het militaire en het militair-geneeskundige element tot een onverbreekelijke eenheid zijn versmolten. Wat over de zuiver-geneeskundige wetenschappelijke behoeften werd gezegd geldt ook voor de militaire en de militair-geneeskundige facetten. Omdat de militaire geneeskunde op grond van haar eigen aard als een „specialisme sui generis” moet worden beschouwd, heeft elke beknotting in haar toegepast-wetenschappelijk of speur-wetenschappelijke ontplooiing een vermindering van haar prestatievermogen tengevolge, welke niet met lapmiddelen valt goed te maken.

Wellicht zal ons betoog de lezer de verzuchting ontlokken: „Is de militaire geneeskundige dienst niet wat erg breed uitgemeten? Als sommige lieden hun zin kregen zou het gehele leger uit geneeskundige dienst bestaan!” Wij begrijpen de goedbedoelde spot hierin, maar laten ons toch niet vastzetten en zeggen: „Weet dan, dat wij zelf in zulk een leger niet zouden willen dienen!”

Alles met mate en naar evenredigheid. „Een leger,” zo zei de Franse generaal Sarrail, geallieerd opperbevelhebber in Macedonië in 1915, „dient om te vechten en niet om in hospitalen te liggen.”

Juist! En dit onnodig-in-hospitalen-liggen kan slechts worden voorkomen — de ervaring heeft het alom geleerd — door een militair-geneeskundige dienst, die gegrond is op beginselen en die wordt gedreven door een geest, gelijk wij die hierboven trachtten te schetsen. Voldoet hij niet aan die hoge eisen, dan betekent dit eenvoudig: meer doden, meer invaliden, meer mandagen in hospitalen, kortom, verspilling van het kostbaarste bezit van een volk: levens en levensgeluk zijner kinderen, en, ten aanzien van de stootkracht der strijdmacht: een onnodige en daardoor onaanvaardbare, sterke verkleining hiervan.

Naschrift.

Ook onze krijgsgeschiedenis, inzonderheid die van het KNIL, kent lichtende voorbeelden van zelfopofferende moed, beleid en trouw, betoond door officieren, onderofficieren en manschappen der geneeskundige diensten. Niet weinigen hunner verdienden onder vijandelijk vuur de Militaire Willemsorde en andere dapperheidsonderscheidingen. Kan de combattant in het gevecht zijn gemoedsbewegingen afreageren met het wapen in de hand, *de noncombattant van de geneeskundige dienst moet de verschrikkingen van het gevechtveld passief ondergaan en desondanks de kracht en vastheid van geest opbrengen om zijn — gewoonlijk fysiek zeer zware — dienende taak te vervullen.*

Bevelvoering en dienst in staven

door C. KOSTER, *Majoor van de Generale Staf, Leraar HKS.*

(IV, *vervolg van blz. 198, April 1953*).

„In the war I often explained to my Staff that G2 existed to tell me what *should be done* on the basis of his information concerning the enemy. G4 was to tell me what *could be done* in view of our limitations on supply. Then once I made my decision, G3 was *to do it*”.

Deze uitspraak van Omar N. Bradley in zijn boek „A Soldiers Story”, geeft een duidelijk antwoord op de eventuele vraag, welke Generale Staf sectie de belangrijkste is! Waarbij ik aanneem, dat ik in de voorgaande artikelen heb aangetoond, dat alleen met uitstekend personeel en goede personeelszorg aan krijgsverrichtingen kan worden begonnen.

Toch hebben de operationele secties G2/G3 voor elke volbloed militair meer aantrekkingskracht dan de administratieve secties G1/G4. De afgelopen oorlog heeft echter weer bewezen, dat het niet tot „opereren” kwam alvorens de administratieve secties hun werk hadden gedaan.

Van de operationele secties is de Sectie G3 weer het meest spectaculair, omdat hier het samenspel van de eigen middelen wordt ontworpen en in operatiebevelen wordt vastgelegd. Dit spreekt vooral in vredetijd wanneer de Sectie G2 slechts inlichtingen kan verstrekken over een imaginaire vijand en voorts over het terrein en weer, hetgeen meestal niet alleen G2 maar alle stafsecties volkomen bekend is. In oorlogstijd echter is een goed werkende G2 Sectie, het behoud van een onderdeel. Het op feiten gebaseerd advies van deze instantie maakt uit welke tactische operatie door de commandant kan en moet worden uitgevoerd: oprukken, aanvallen, verdedigen of terugtrekken!

De operationele Secties ondervinden, wellicht vanzelfsprekend, geen hinder van welke toporganisatie dan ook! Dit is begrijpelijk, omdat hier het militaire vak bij uitstek spreekt. In deze materie zal geen enkele burger-politicus gaarne duiken en zijn hoofd stoten (uitzonderingen, goede en kwade, als Churchill en Hitler, buiten beschouwing gelaten).

Hoe de staforganisatie dan ook is opgezet, Amerikaans, Engels of Europees, op operationeel gebied zullen zich geen moeilijkheden voordoen. Het Nederlandse Leger met zijn Amerikaanse organisatie kan zonder enige moeite operationeel samenwerken met het Engelse, ondanks de verschillen in organisatie. Een goede liaison tussen beide staven is voldoende, zoals de laatste manoeuvres weer hebben bewezen.

Voor de opzet van deze artikelenserie behoef ik dan ook niet nader in te gaan op de werkwijze van de Sectie G2, welk onderwerp bovendien in de Spectator van 1951 en 1952 uitvoerig is behandeld door de 1e Lt. S. D. Catalani.

Voor de Sectie G3 wil ik echter nog een probleem bespreken, waarbij de Nederlandse stafdienst afwijkt van de Amerikaanse en waarbij tevens de samenwerking in een staf goed tot uiting komt. Hoe komt een tactische opdracht tot uitvoering en welke zijn hierbij de werkzaamheden van de staf? Het beste kan dit worden besproken aan de hand van de z.g. fases van stafactiviteit. Deze zijn:

- opdracht;
- concept;
- beoordeling van de toestand;
- besluit;
- planning;
- operatiebevel;
- toezicht op de uitvoering van dit bevel.

Opdracht

Elke activiteit begint bij een opdracht. Dit dient niet letterlijk te worden opgevat, zodat niets gedaan zou worden zonder opdracht! Indien b.v. door uitvallen van de verbindingen, geen opdrachten meer doorkomen, moet de betreffende commandant handelen in de geest van zijn superieur en met gepast initiatief die maatregelen nemen, die het grotere onderdeel ten goede kunnen komen. Te velde zal echter „normaal” elke tactische manoeuvre worden voorafgegaan door een schriftelijke of mondelinge opdracht. „Gij zult een inval doen in het Europese vasteland en in samenwerking met de andere Verbonden Naties operaties ondernemen, gericht op het hart van Duitsland en de vernietiging van zijn gewapende macht. Het tijdstip van de invasie op het vaste land is de maand Mei 1944”. Deze opdracht, aan Eisenhower verstrekt, laat aan de commandant ruimte voor verschillende oplossingen, dit in tegenstelling tot bv. de opdracht aan een bataljonscommandant: „331 Bat. Inf. valt aan op 120700 Nov. uit omgeving A ter bereiking van doel B”.

In het eerste geval wordt aan de commandant overgelaten met welke sterkte de invasie wordt gestart, waar deze zich zal afspelen, terwijl ook het juiste tijdstip nog kan worden bepaald. In het tweede geval kan de BC slechts op de uitvoering van zijn opdracht invloed uitoefenen, door de groepering van zijn bataljon en wellicht in het gebruik van het toegewezen terrein.

Hoe groot of klein ook het onderdeel waaraan een opdracht wordt verstrekt, steeds zijn genoemde fases van stafactiviteit te onderkennen. De genoemde voorbeelden van een opdracht zal ik bij de bespreking blijven gebruiken.

Concept

Zodra een commandant een opdracht heeft ontvangen zal hij, aan de hand van de hem ter beschikking staande gegevens, op personeelsgebied, omtrent de vijand, weer en terrein, eigen middelen en logistieke toestand, zijn concept voor de operatie vaststellen. Dit betekent, dat hij in algemene bewoordingen vastlegt hoe de opdracht vermoedelijk zal worden uitgevoerd.¹⁾

In het geval van de opdracht aan Eisenhower, verliep tussen opdracht en concept geruime tijd, omdat in dit geval niet voldoende gegevens bekend waren, als b.v. sterkte aan eigen middelen op het moment van invasie, en verschillende logistieke gegevens ontbraken. In het tweede geval had de B.C. na een korte kaartstudie zijn concept al gereed.

¹⁾ Concept, tot voor kort het „voorlopig plan van de commandant” genoemd.

Zodra het concept gereed is, is de normale procedure, dat de staf wordt ingelicht omtrent de verkregen opdracht en de vermoedelijke wijze van uitvoering. Hierna komt de staf in actie om de commandant, alvorens deze definitief omtrent de uitvoering van zijn opdracht beslist (zijn „Besluit” neemt), volledig in te lichten omtrent alle zaken, die de uitvoering van zijn opdracht kunnen beïnvloeden. De vorm waarin deze inlichtingen aan de commandant worden verstrekt, mondeling of schriftelijk, is de beoordeling van de toestand. Dit stafstuk heeft velen al grote moeilijkheden opgeleverd zodat ik hier nader op in zal gaan.

Zie bijlage 1 voor de grondvorm van de B.v.d.T.

Bijlage 1.

BEOORDELING VAN DE TOESTAND

1. **Opdracht.**
2. **Toestand en wijzen van optreden.**
 - a. Beschouwingen welke invloed uitoefenen op de mogelijke wijzen van optreden.
 - (1) Kenmerken van het operatiegebied.
 - (a) Weer.
 - (b) Terrein.
 - (2) Toestand vijand.
 - (3) Eigen toestand.
 - b. Mogelijkheden van de vijand.
 - c. Eigen mogelijkheden.
3. **Analyse van de eigen en vijandelijke mogelijkheden.**
4. **Vergelijking tussen de eigen mogelijke wijzen van optreden.**
5. **Voorstel (c.q. Besluit).**

Antwoord op de vragen „wie, wat, wanneer, waar, hoe en waarom”.

Alhoewel ook voor de Sectie G1 en G4 deze B.v.d.T. bestaat in ongeveer gelijke grondvorm, zal in de meeste gevallen tot het niveau van Divisie en L.K. deze administratieve B.v.d.T. zelden als zodanig worden gemaakt. Op dit niveau nl. is in enkele woorden te zeggen of een bepaalde opdracht is uit te voeren met het beschikbare personeel en personeelsomstandigheden, en of de logistieke toestand bepaalde beperkingen oplegt. Deze facetten worden dan onder het punt 2a (3) eigen toestand vermeld. Overigens wordt de gegeven B.v.d.T. opgemaakt door de G2 samen met G3. De G2 neemt de volgende punten voor zijn rekening: 2a (1) en (2) alsmede 2b overigens wordt de B.v.d.T. gecompliceerd door G3.

In punt 1 wordt de opdracht van het betreffende onderdeel woordelijk weergegeven en bij de verdere opmaak van de B.v.d.T. moet steeds deze opdracht voor ogen staan, teneinde alleen die feiten en omstandigheden te vermelden, welke invloed hebben op deze opdracht. Punt 2a geeft alleen feiten omtrent het operatiegebied, vijand en eigen toestand (voor zover invloed op de opdracht). Het punt 2a (1) (a) geeft slechts feiten omtrent de weersgesteldheid, de weersverwachting van de periode waarin de opdracht zich afspeelt en gegevens over zon en maanstanden. Hieraan wordt meestal toegevoegd een korte conclusie wat de invloed van dit weer is op eigen optreden en dat van de vijand. Is onze

opdracht aanvallen, dan is bv. de weersverwachting van aanhoudende mist ongunstig voor een groot opgezette aanval.

Het punt 2a (1) (b) wordt in bepaalde volgorde behandeld nl.:

- Belangrijke terrein-objecten;
- Waarneming en schootsvelden;
- Maskering en dekking;
- Hindernissen;
- Naderingswegen.

Ook hier dient steeds de opdracht voor ogen te worden gehouden opdat deze bespreking zich beperkt tot het terrein waarin de opdracht zich afspeelt. Dit feitenmaterieel wordt weer kort samengevat in een conclusie van invloed van het terrein op eigen en vijandelijk optreden. Is onze opdracht aanvallen, dan zullen bepaalde gedeelten van het terrein gunstig, andere ongunstig zijn voor een aanval enz. De punten toestand vijand en eigen toestand kunnen veelal kort omschreven worden en voorts het duidelijkst gegeven worden d.m.v. een oleaat, waarin opstelling, samenstelling en aanwezige troepen versterkingen kunnen worden gegeven.

Op grond van de tot nu toe geconstateerde feiten omtrent het operatiegebied, toestand vijand en eigen toestand, dient nu in de punten 2 b en c de logische vijandelijke en eigen mogelijkheden te worden vermeld, een en ander weer gezien in het licht van onze opdracht! Algemeen gezien zijn de tactische mogelijkheden: aanvallen, verdedigen, versterken en terugtrekken. Wat de vijandelijke mogelijkheden betreft, dienen slechts die mogelijkheden vermeld te worden, waartoe de vijand op grond van de geconstateerde feiten fysiek in staat is. Er zijn vijandelijke mogelijkheden die onze opdracht gunstig en ongunstig beïnvloeden. Is onze opdracht verdedigen, dan is een vijandelijke mogelijkheid van verdedigen of zelfs terugtrekken voor de uitvoering van onze opdracht gunstig. Deze gunstige vijandelijke mogelijkheden dienen echter slechts dan vermeld te worden, indien de G2 inderdaad over aanwijzingen beschikt dat de vijand deze mogelijkheid kan uitvoeren (terugnemen van zijn artillerie of administratieve installaties, ingraven, leggen van mijnenvelden etc.). De commandant is echter het meest geïnteresseerd in die vijandelijke mogelijkheden, welke de uitvoering van zijn opdracht tegenwerken. De G2 dient de vijandelijke mogelijkheden zo gedetailleerd mogelijk te geven bv. „De vijand kan (nooit „zal”) met de in B aanwezige troepen, ter sterkte van x bats inf gesteund door . . . een aanval doen in de omgeving van A op 102000 Nov of in de omgeving van B op 110700 Nov.”.

De eigen mogelijkheden zijn in de meeste gevallen al zeer beperkt door de gegeven opdracht. De opdracht aan Eisenhower liet wat dit betreft veel ruimte. De invasie kon met drie of vijf divisieën starten, hij kon in Nederland of Z.-Frankrijk landen, hij kon 1 Mei of 30 Mei landen etc. De B.C. in het genoemde voorbeeld bleef slechts weinig mogelijkheden, hij kon van A naar B via X of Y maar daar blijft het bij. In dit laatste geval zal dan ook duidelijk zijn, dat de B.v.d.T. in feite neerkomt op een nauwkeurige terreinstudie (verkenning) van de B.C. waarin hij eventueel wordt bijgestaan door zijn S2 en/of S 3, waar bij de S2 nog zorg draagt in het terrein zo veel mogelijk inlichtingen omtrent de vijand te kunnen geven.

Is onze opdracht verdedigen van een bepaald gebied, dan is in feite in het geheel geen sprake van eigen mogelijkheden, de feiten omtrent het terrein (naderingswegen voor vijandelijke infanterie en tanks) en de figuratie in het stellinggebied beslissen hier over de opstelling van de eigen troepen, waarbij de doctrine van de wijze van verdediging dient te worden toegepast. Een Commandant van een voorhoede bataljon, die als opdracht heeft een opmarsweg van vijand te zuiveren, heeft in feite meer eigen mogelijkheden dan een Div.C, die een bepaald gebied ter verdediging moet inrichten.

Punt 3 van de B.v.d.T. biedt menigeen ook moeilijkheden, doch dient slechts om uit te maken of, en zo ja welke, vijandelijke mogelijkheden invloed hebben op de uitvoering van de eigen opdracht. Indien onze opdracht luidt aanvallen op een bepaald tijdstip, dan heeft de vijandelijke mogelijkheid van versterken na dit tijdstip *geen* invloed. Staat het aanvalsuur niet vast (het geval van de voorhoede commandant) dan heeft een vijandelijke mogelijkheid van versterken wel degelijk invloed op de uitvoering van onze opdracht!

In punt 4 worden dan de in punt 2c genoemde eigen mogelijkheden met elkaar vergeleken om te komen tot de mogelijkheid welke de meeste kansen biedt op een succesvolle uitvoering van de opdracht. Deze vergelijking moet volledig gebaseerd zijn op de feiten, die in de voorgaande punten van de B.v.d.T. zijn geconstateerd. Het beste is dan ook deze vergelijking te doen aan de hand van de factoren: operatiegebied, toestand vijand, eigen toestand en de geconstateerde invloed van een of meer vijandelijke mogelijkheden op de uitvoering van de eigen opdracht.

De in dit punt gemaakte vergelijking resulteert dan in een voorstel aan de commandant voor de uitvoering van de opdracht, welke de beste kansen biedt voor een slagen van de operatie.

Ik wijs er echter nog eens op, dat in het geval van de opdracht aan Eisenhower deze B.v.d.T. een uitvoerig en onmisbaar stafstuk was om tot het juiste besluit te komen, en dat in dit geval elke voorgestelde tactische oplossing consequenties had op personeel en logistiek gebied en dus ook in dit geval zowel een G1 als G4 B.v.d.T. werd opgemaakt, terwijl in het geval van de B.C. slechts een terreinverkenning de periode van de B.v.d.T. aangaf.

Men hoort ook spreken van de B.v.d.T. van de commandant. Dit is in feite de geconsolideerde, samengebrachte B.v.d.T. van G1 t.m. G4, hierin worden dus alle facetten opgenomen en dit resulteert dan, in punt 5, in het Besluit van de commandant.

Besluit

Zoals de grondvorm B.v.d.T. aangeeft wordt dit punt 5 (voorstel c.q. besluit) gegoten in de vorm van een antwoord bvb. „De divisie valt aan op 101800 Nov. uit huidige opstellingen met twee regn in voorste lijn teneinde A te bezetten”.

In de Amerikaanse stafdienst procedure vormt dit Besluit van de commandant geen afzonderlijk stafstuk. De conclusie, uit de B.v.d.T. getrokken, wordt door de commandant mondeling op een stafbespreking bekend gemaakt en in geen enkel voorschrift is vastgelegd dat dit Besluit een geschreven stafstuk is van bepaalde vorm. In het Nederlandse voorschrift 1593 Leidraad Stafdienst zijn echter enige modellen van een

Besluit gegeven, n.l. een voor de verdediging en een voor de aanval (zie bijlage 2).

Bijlage 2.

BESLUIT

1. Plan.
2. Uitvoering.
 - a. Groepering.
 - b. Opdrachten.
3. Artillerie.
4.

De Commandant.

In de tekst wordt echter uitdrukkelijk gezegd, dat in dit Besluit wordt opgenomen, wat de commandant nuttig oordeelt. Het geeft in grote lijnen de wijze van uitvoering van de opdracht alsmede de gegevens, welke onontbeerlijk zijn voor het opmaken van de bevelen. In vele gevallen, zeer zeker met een goed ingewerkte staf, zal het Besluit voldoende geven in de vorm als hierboven voor een Divisie weergegeven. De groepering en opdrachten toch zijn uit de gegeven formulering eenvoudig te destilleren. De commandant kan echter in bepaalde gevallen willen vastleggen wie een aanval leidt, hoe een opdracht geformuleerd moet worden enz. Bovendien wordt het geschreven Besluit in onze stafdienst, meer nog dan het Operatiebevel, gezien als een archiefstuk voor de krijgsgeschiedenis van het onderdeel (enquête commissie?).

Planning fase

Het Besluit van de commandant vormt de grondslag voor het operatiebevel, doch in vele gevallen is tussen het tijdstip van het nemen van het besluit en de uiteindelijke vormgeving van het bevel de z.g. planning fase te onderkennen. Het Besluit toch geeft *in grote lijnen* de wijze van uitvoering van de opdracht, m.a.w. het geeft het „plan de manoeuvre” (het Nederlandse punt „Plan” uit het Besluit) doch geeft geen details omtrent de juiste verdeling der eigen middelen, de te verlenen vuursteun, steun van andere wapens enz. In een ingewikkelde manoeuvre, als bv. de invasie, vormde deze planning fase een belangrijke tijdrovende periode, in het geval van een Divisie aanval vormt de bespreking van de G3 met een vertegenwoordiger van de D.A.C. en D.G.C. deze fase.

Operatiebevel

Zijn de uitgewerkte plannen, voor uitvoering van het Besluit door de commandant goedgekeurd, dan worden deze plannen vastgelegd in het operatiebevel. De vorm van dit bevel is thans vastgelegd (zie bijlage 3) voor alle N.A.T.O. LANDEN. De verschillen met het tot nu toe bestaande model zijn voornl. de punten 2 en 3. In punt 2 wordt thans alleen de opdracht vermeld, zoals die van hoger echelon is verkregen, terwijl alle uitvoeringsbepalingen dus ook het „Plan” (manoeuvre plan) uit het Besluit en de groepering als punten a en b onder 3 worden vermeld.

OPERATIEBEVEL**1. Toestand.**

a. Vijand.

Samenstelling, dispositie, opstellingsplaatsen, verplaatsingen, geschatte sterkten, identificaties en mogelijkheden.

b. Eigen troepen.

Gegevens over het optreden van andere eigen troepen dan voor welke het bevel geldt. Volgorde:

- (1) de hogere eenheid.
- (2) eenheden in front, neveneenheden en eventueel volgende en doorschrijdende eenheden;
- (3) eenheden die op een of andere wijze steun verlenen zonder onder bevel te komen;
- (4) de tactische luchtmacht.

c. Afwijkingen organiek verband.

Vermeld de onderdelen en eenheden.

- (1) Welke onder bevel van de eenheid van uitgifte zijn gesteld.
- (2) Welke aan het bevel van de eenheid van uitgifte zijn onttrokken.

2. Opdracht.**3. Uitvoering.**

a. Plan

b. Groepering.

c.) opdrachten aan elk tot de eenheid behorende of onder bevel

d.) van de eenheid gestelde onderdelen.

enz.) Volgorde: Hoofdonderdelen volgens nummering of lettering daarna alfabetisch overblijvende onderdelen.

k. Opdracht aan de reserve (indien aanwezig).

x. Coördinerende bepalingen.

Opdrachten welke gelden voor twee of meer onderdelen van de eenheid.

4. Verzorging.**5. Bevelvoering en verbindingen.**

a. Aanwijzingen omtrent het tactisch gebruik van verbindingsmiddelen.

b. Opstellingsplaatsen van commandoposten en stafkwartieren van eigen en eventueel naast lagere eenheden, in voorkomend geval met vermelding van de tijd van opening.

c. De as van verbindingen.

Toezicht op de uitvoering van het bevel

Niet alleen de commandant kan de uitvoering van een gegeven bevel stimuleren door zijn persoonlijke aanwezigheid, ook de staf heeft een belangrijke functie in deze fase. Door bezoeken aan de ondercommandanten kunnen de Staffunctionarissen waardevolle steun geven aan die commandanten en zo nodig toelichtingen geven en eventueel nodige coördinatie met andere onderdelen of wapens tot stand brengen.

Het Universele Transversale Mercator Vierkantennet

door V. J. L. BLOM, *Majoor der Mariniers.*

Er zijn de laatste tijd weer belangrijke vorderingen gemaakt op het gebied der integratie van de bij het Atlantisch Pact aangesloten strijdkrachten. Naast de voortgezette integratie op het hoge niveau der supranationale bevelsvoering en naast de steeds verder om zich heen grijpende standaardisatie op het gebied van bewapening en uitrusting wordt thans ook het doorwerken der integratie naar beneden merkbaar. Ik heb hierbij speciaal het oog op enkele ontwikkelingen in de standaardisatie van hulpmiddelen, welke voor tactische commandanten onontbeerlijk zijn voor het voeren van het gevecht.

Zo hebben wij met voldoening kennis genomen van de recente standaardisatie op het gebied der militaire kaartsymbolen, welke voor onze strijdkrachten werden vastgelegd in het Voorlopig Voorschrift nr 1565-1. Een groot belang is gemoeid met deze — in het kader van het Atlantische Pact — overeengekomen militaire kaartsymbolen, waarmee thans alle bij dat pact aangesloten strijdkrachten eigen en/of vijandelijke militaire objecten kunnen aangeven op topografische kaarten, foto-kaarten, luchtfoto's, terreinschetsen en oleaten in over en weer „verstaanbare taal”. Voorts zou ik gewag willen maken van de unificatie op het gebied der radio-telefonie procedure.

Van bijzonder groot belang zal blijken te zijn in geval van intergeallieerde oefeningen, expedities in UNO-verband of een nieuwe algemene oorlog, niet uitsluitend voor het leger te velde maar evenzeer voor zee-strijdkrachten, wanneer zij deel hebben aan kustbombardementen en amphibische operaties: **het Universele Transversale Mercator Vierkantennet.**

Een vierkantennet is een netwerk van elkaar, op onderling gelijke afstanden, loodrecht snijdende horizontale en verticale lijnen, die men volgens een bepaald systeem op een kaart of een serie van kaarten aangebracht ten behoeve van de plaatsbepaling. Het levert dus een bepaald coördinatenstelsel op, waarin men punten in het terrein op korte en ook voor anderen duidelijke wijze op de kaart kan aangeven met „militaire coördinaten”.

Voor het aanbrengen van vierkantennetten heeft practisch elk land voor eigen gebruik een eigen nationaal systeem ontwikkeld, bv.:

1. Het „**U.S. Domestic Grid**”, aanvankelijk alleen geconstrueerd voor het grondgebied der Verenigde Staten.

2. Het „**British Grid System**”, dat zich — met het oog op de overzeese militaire belangen van het Britse Rijk — uitstrekt over Europa, Afrika, Australië, India, China en vele eilanden in de Stille Oceaan.

3. Het „**World Polyconic Grid**”, dat een uitbreiding vormt van het „U.S. Domestic Grid” en zich uitstrekt over dat deel van het aardoppervlak, dat niet reeds bedekt wordt door het „British Grid System”.

4. **Het Nederlands Topografische Vierkantennet**, dat eveneens een zuiver nationaal net is en zich slechts uitstrekt over het grondgebied van Nederland.

Het zal duidelijk zijn, dat bij militaire operaties, welke plaats vinden over uitgestrekte gebieden en waarbij troepen van verschillende naties zijn betrokken, het gebruik van tal van verschillende systemen van vierkantennetten moeilijkheden kan opleveren bij het bepalen en rapporteren van posities op de kaart. In verband hiermee hebben onlangs alle bij de NATO aangesloten landen besloten:

1. Een zo groot mogelijk gebied volgens één bepaalde projectiemethode in kaart te brengen en op de aldus ontstane kaarten één universeel systeem van vierkantennetten in te voeren (de gebezigde projectiemethode is de z.g. Transversale Mercator projectie, welke hieronder behandeld wordt en het gebied, dat men volgens deze methode in kaart kan brengen is het gedeelte van het aardoppervlak, gelegen tussen 80° N.B. en 80° Z.B.).

2. Het metrieke stelsel te gebruiken bij het rapporteren van posities d.m.v. militaire coördinaten.

3. Eén en dezelfde oorsprong (nulpunt) te aanvaarden als punt van uitgang voor het basisnet, dat als grondslag dient voor de opbouw van het UTM vierkantennet.

Alvorens op het genoemde basisnet en de opbouw van het UTM vierkantennet verder in te gaan, is het noodzakelijk een enkel woord te wijden aan kaartprojecties in het algemeen en de Transversale Mercator in het bijzonder.

Een kaart is een zo getrouw mogelijke afbeelding van het aardoppervlak op een plat vlak. Het feit, dat de aarde rond is, vereenvoudigt allerm minst het probleem van het maken van kaarten. Een bol oppervlak is immers niet ontwikkelbaar. Het zal dus onmogelijk zijn het aardoppervlak zonder fouten te maken, op een plat vlak weer te geven. Hierdoor is elke kaart aan een zekere mate van vervorming onderhevig. Deze vervorming moet — om de kaart bruikbaar te doen zijn — binnen zekere grenzen beperkt blijven en binnen die grenzen controleerbaar zijn. Dit laatste nu bereikt men door middel van kaartprojecties.

Bij kaartprojecties wordt het globeoppervlak d.m.v. rechtstreekse projectie — doorgaans vanuit het middelpunt der aarde — overgebracht naar een oppervlak, dat — in tegenstelling tot het boloppervlak — wel uitgeslagen kan worden (b.v. cylinder- en kegelmantels), of reeds een plat vlak is.

Wij onderscheiden dan ook:

1. **cylindrische** projecties;
2. **conische** projecties;
3. **projecties op een plat vlak;**

terwijl men bij elk van deze drie systemen nog onderstaande vormen kan aantreffen:

- a. de **normale-** of **polaire** vorm; waarbij de cylinder- of kegelas samenvalt met de aardas of het platte vlak loodrecht staat op de aardas;

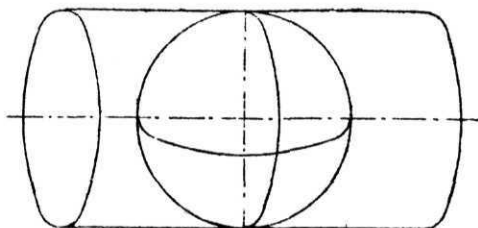
- b. de **transversale** vorm, waarbij de cylinder- of kegelas in het vlak van de equator ligt of het platte vlak evenwijdig met de aardas is aangebracht;

- c. de **scheve** vorm, waarbij de cylinder- of kegelas een willekeurige stand ten opzichte van de aardas heeft of het platte vlak de globe in een willekeurig punt raakt.

De oudste en meest belangrijke cilindrische projectie is de **Mercator**-projectie, die in het bijzonder gebruikt wordt voor navigatorische doeleinden; nagenoeg alle zeekaarten worden vervaardigd in de Mercator-projectie. Tot voor kort werd het merendeel der topografische kaarten uitgevoerd in de z.g. polyconische projectie, een projectievorm, waarop wij hier niet nader zullen ingaan, maar welke vooral voor artilleristische doeleinden te onnauwkeurig bleek.

De gangbare Nederlandse stafkaarten zijn uitgevoerd in de zgn. stereografische projectie, waarbij men het projectievlak de aardbol laat raken in Amersfoort.

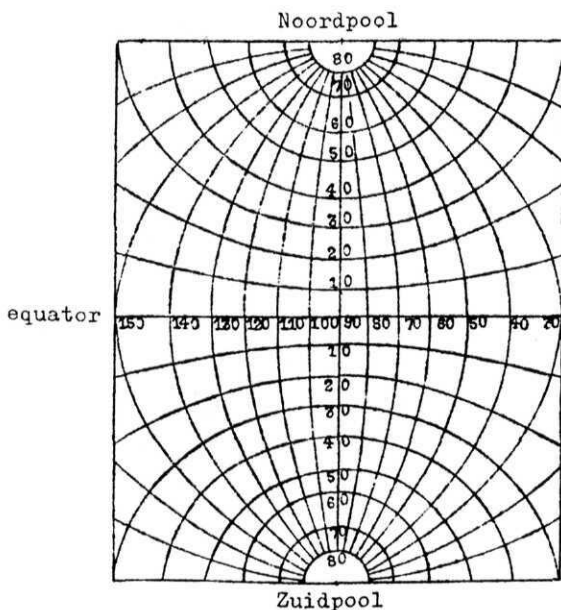
In NATO-verband is men thans overeen gekomen, de Transversale Mercatorprojectie als algemeen toegepaste projectievorm te gebruiken. Men moet zich hierbij een cylinder zodanig rondom de aardbol aangebracht denken, dat zij de aardbol raakt langs een meridiaan (de centrale meridiaan) en de cylinderas loodrecht staat op de aardas (zie afb. 1).

Afb. 1

De equator en de centrale meridiaan worden bij deze projectievorm als rechte lijnen weergegeven, terwijl alle andere parallellen en meridianen als kromme lijnen uitvallen (zie afb. 2).

De Transversale Mercatorprojectie is **hoekgetrouw**, d.w.z. alle op de

Afb. 2

kaart gemeten hoeken zijn even groot als de overeenkomstige hoeken op het aardoppervlak. In verticale zin is ook de **schaal** bij deze kaartprojectie **constant**, maar naarmate men meer Westelijk of Oostelijk van de centrale meridiaan komt, zal de schaal toenemen. De transversale mercatorprojectie levert dan ook slechts bruikbare kaarten op van gebieden, welke zich uitstrekken over een gering aantal lengtegraden.

Wij hebben tot dusver de grondslagen leren kennen, waarop wij nu stap voor stap het UTM-systeem zullen gaan opbouwen.¹⁾

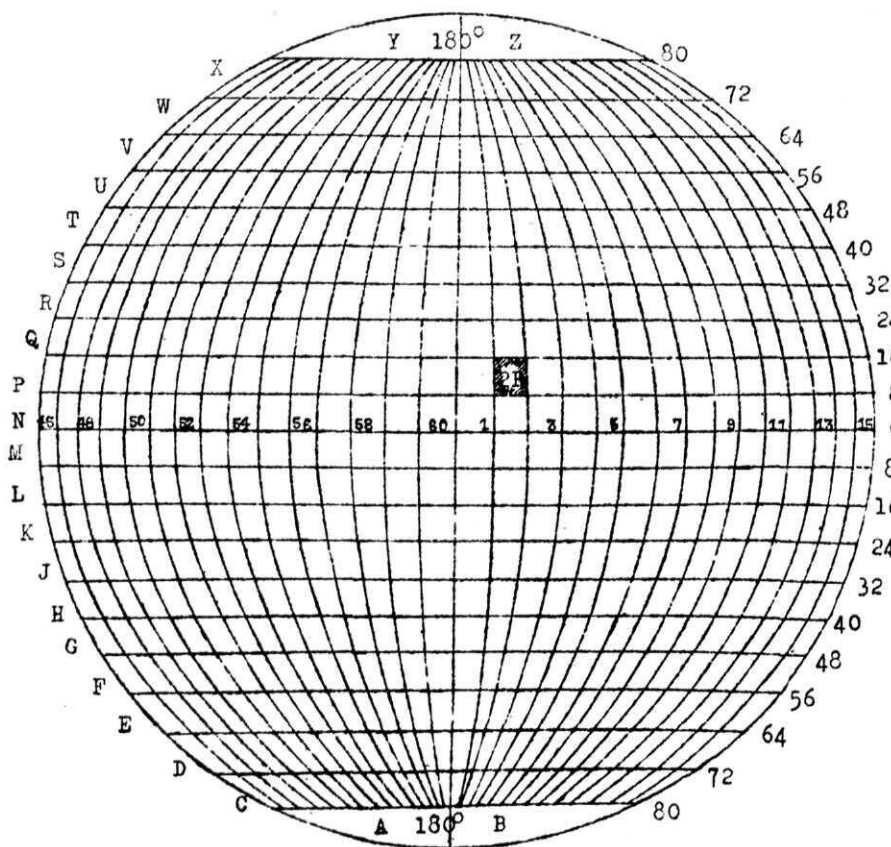
1) Zie ook Marine Corps Gazette, Januari 1952.

Bij het UTM-systeem heeft men het aardoppervlak (tussen 80° N.B. en 80° Z.B.) in lengterichting verdeeld in 60 zones; elke zone strekt zich uit over 6 lengtegraden, ter weerszijden vermeerderd met een overlap van een halve graad. Aanvangende bij de meridiaan van 180° zijn de zones — om de Oost gaande — genummerd van 1 t/m 60. Alle zones zijn identiek gelijk en kaarten van een zone sluiten precies aan bij die van de aangrenzende zones.

Voorts heeft men elke zone verticaal verdeeld in 20 vakken, elk ter hoogte van 8 breedtegraden. Deze vakken zijn — aanvangende bij de parallel van 80° Z.B. van Zuid naar Noord — van een letter voorzien, en wel van C t/m X, waarbij men de letters I en O heeft overgeslagen. Elk vak kan nu — naar rechts en naar boven lezende — worden aangeduid met een cijfer en een letter bijv. 2P.

De verticale grenslijnen van de zones en de horizontale grenslijnen van de vakken vormen tezamen het zgn. basisnet, weergegeven in afb. 3. Teneinde een punt, gelegen in een vak van het basisnet, nauwkeuriger te kunnen aangeven, heeft men de vakken nader onderverdeeld in vierkanten van 100.000 bij 100.000 m. (zie afb. 4).

De (verticale) kolommen van deze vierkanten — inclusief de ko-

Afb. 3

lommen van de gedeeltelijke vierkanten langs de grenzen der zones, — werden alphabetisch gemerkt van links naar rechts met de letters A t/m Z, waarbij men de letters I en O weer heeft overgeslagen. De alphabetische „nummering” begint bij de meridiaan van 180° en wordt elke 18e lengtegraad herhaald (zie afb. 4 waarin de letters om technische redenen zijn weggelaten). De (horizontale) rijen der vierkanten worden

	180°		174°		168°		162°		24°										
24°	BG	CG	DG	EG	FG	GG	KM	LM	MM	NM	PM	QM	TG	UG	VG	WG	XG	YG	24°
	BF	CF	DF	EF	FF	GF	KL	LL	ML	NL	PL	QL	TF	UF	VF	WF	XF	YF	
	BE	CE	DE	EE	FE	GE	KK	LK	MK	NK	PK	QK	TE	UE	VE	WE	XE	YE	
	BD	CD	DD	ED	FD	GD	KJ	LJ	MJ	NJ	PJ	QJ	TD	UD	VD	WD	XD	YD	
	BC	CC	DC	EC	FC	GC	KH	LH	MH	NH	PH	QH	TC	UC	VC	WC	XC	YC	
	BB	CB	DB	EB	FB	GB	KG	LG	MG	NG	PG	QG	TB	UB	VB	WB	XB	YB	
	BA	CA	DA	EA	FA	GA	KF	LF	MF	NF	PF	QF	TA	UA	VA	WA	XA	YA	
	BV	CV	DV	EV	FV	GV	KE	LE	ME	NE	PE	QE	TV	UV	VV	WV	XV	YV	
16°	BU	CU	DU	EU	FU	GU	KD	LD	MD	ND	PD	QD	TU	UU	VU	WU	XU	YU	16°
	BT	CT	DT	ET	FT	GT	KC	LC	MC	NC	PC	QC	TT	UT	VT	WT	XT	YT	
	BS	CS	DS	ES	FS	GS	KB	LB	MB	NB	PB	QB	TS	US	VS	WS	XS	YS	
	BR	CR	DR	ER	FR	GR	KA	LA	MA	NA	PA	QA	TR	UR	VR	WR	XR	YR	
	BQ	CQ	DQ	EQ	FQ	GQ	KV	LV	MV	NV	PV	QV	TQ	UQ	VQ	WQ	XQ	YQ	
	BP	CP	DP	EP	FP	GP	KU	LU	MU	NU	PU	QU	TP	UP	VP	WP	XP	YP	
	BN	CN	DN	EN	FN	GN	KT	LT	MT	NT	PT	QT	TN	UN	VN	WN	XN	YN	
	BM	CM	DM	EM	FM	GM	KS	LS	MS	NS	PS	QS	TM	UM	VM	WM	XM	YM	
	BL	CL	DL	EL	FL	GL	KR	LR	MR	NR	PR	QR	TL	UL	VL	WL	XL	YL	
8°	BK	CK	DK	EK	FK	GK	KQ	LQ	MQ	NQ	PQ	QQ	TK	UK	VK	WK	XK	YK	8°
	BJ	CJ	DJ	EJ	FJ	GJ	KP	LP	MP	NP	PP	QP	TJ	UJ	VJ	WJ	XJ	YJ	
	BH	CH	DH	EH	FH	GH	KN	LN	MN	NN	PN	QN	TH	UH	VH	WH	XH	YH	
	BG	CG	DG	EG	FG	GG	KM	LM	MM	NM	PM	QM	TE	UE	VE	WE	XE	YE	
	BF	CF	DF	EF	FF	GF	KL	LL	ML	NL	PL	QL	TF	UF	VF	WF	XF	YF	
	BE	CE	DE	EE	FE	GE	KK	LK	MK	NK	PK	QK	TE	UE	VE	WE	XE	YE	
	BD	CD	DD	ED	FD	GD	KJ	LJ	MJ	NJ	PJ	QJ	TD	UD	VD	WD	XD	YD	
	BC	CC	DC	EC	FC	GC	KH	LH	MH	NH	PH	QH	TC	UC	VC	WC	XC	YC	
	BB	CB	DB	EB	FB	GB	KG	LG	MG	NG	PG	QG	TB	UB	VB	WB	XB	YB	
0°	BA	CA	DA	EA	FA	GA	KF	LF	MF	NF	PF	QF	TA	UA	VA	WA	XA	YA	0°
	180°		174°		168°		162°		162°										

Afb. 4

eveneens alfabetisch gemerkt en wel van Zuid naar Noord met de letters A t/m V, eveneens met overslaan van de letters I en O. Deze alfabetische „nummering” wordt elke 2.000.000 m opnieuw aangevangen (zie afb. 4). In elke oneven genummerde zone begint de alfabetische „nummering” van de rijen der vierkanten bij de equator; in elke even genummerde zone bij de horizontale kaartlijn, welke 500.000 m Zuid van de equator is gelegen. Door dit verschervend alfabetisch „nummeren” wordt de afstand tussen gelijk gemerkte vierkanten groot en daardoor de mogelijkheid tot verwarring verminderd. In het UTM-systeem kan dus een vierkant van 100.000 bij 100.000 m op on-dubbelzinnige wijze worden aangeduid, bijv. vierkant 2PMT (zie afb. 4).

Intussen moet men zich niet voorstellen, dat alle verticale lijnen en evenmin alle horizontale lijnen onderling evenwijdig lopen. Zulks is alleen het geval binnen elk der 60 zones. Elke zone is n.l. afzonderlijk in kaart gebracht door de transversale cylinder telkens een „klikje” van 6° te draaien. Elke zone heeft dan ook zijn eigen vierkantennet, dat weliswaar past in en een onderdeel vormt van het UTM-systeem (op een stafkaart van het gebied, waar twee zones aan elkaar grenzen en in elkaar overgaan — in ons land ligt de lijn Dokkum-Vaals precies op 6° OL — treft men dan ook twee netten aan, die elkaar onder een hoek overlappen).

In elke afzonderlijke zone lopen de verticale en horizontale kaartlijnen evenwijdig aan resp. de centrale meridiaan en de equator. De oorsprong (nulpunt) van het vierkantennet van elke zone is het snijpunt van de centrale meridiaan (van die zone) met de equator. Om geen negatieve coördinaten te krijgen heeft men die oorsprong zgn. „valse” waarden gegeven. Voor het Noordelijk halfrond heeft de oorsprong van het vierkantennet van elke zone een x-waarde van 500.000 meter en een y-waarde van 0 meter. Voor het Zuidelijk halfrond heeft men de oorsprong een x-waarde van 500.000 meter en een y-waarde van 10.000.000 meter gegeven.

Uit de aard der zaak is het aanduiden van punten binnen een vierkant van 100.000 bij 100.000 m nog veel te grof. Men verdeelt derhalve elk van deze vierkanten weer in kleinere vierkanten van 10.000 bij 10.000 m en elk van deze kleinere vierkanten weer in nog kleinere vierkanten van 1000 bij 1000 m of 1 km bij 1 km. Wij krijgen dus tenslotte het ons — van tactische kaarten — welbekende militaire vierkantennet. Met behulp van dit militaire vierkantennet kan men punten zelfs tot op 10 m nauwkeurig localiseren. De volledige coördinaten van een punt bestaan dus uit cijfers en letters, welke aangeven:

1. in welk vak van het basisnet het gezochte punt ligt, bijv. 2P;
2. in welk vierkant van 100.000 bij 100.000 m het punt ligt, bijv. MT;
3. de militaire coördinaten van het punt tot de gewenste nauwkeurigheid.

De coördinaten worden — in tegenstelling tot voorheen — **doorlopend** geschreven, dus zonder haakjes, decimaalpunten en traits d'union en wel op de volgende wijze:

1. 2PMT57353343 voor het aanduiden van punten op wereldbasis en bij het rapporteren van posities, wanneer opererende in verschillende zones (het laatste kan zelfs de kleinste eenheden overkomen).

2. MT57353343 voor het aanduiden van punten en het rapporteren van posities, wanneer opererende in gebieden groter dan 100.000 bij 100.000 meters.
3. 57353343 voor het aanduiden van punten en het rapporteren van posities tot op 10 m nauwkeurig binnen een gegeven vierkant van 100.000 bij 100.000 meters.
4. 573334 voor het aanduiden van punten en het rapporteren van posities tot op 100 m nauwkeurig binnen een gegeven vierkant van 100.000 bij 100.000 meters.
5. 5733 voor het aanduiden van een vierkant van 1 km² binnen een gegeven vierkant van 100.000 bij 100.000 meters.

Tot slot zij nog opgemerkt, dat kortelings ook alle Nederlandse stafkaarten van het UTM vierkantennet worden voorzien. De kaarten zelf waren evenwel reeds vervaardigd in de stereografische projectie. De hierdoor optredende onnauwkeurigheden zijn tengevolge van de geringe uitgestrektheid van het Nederlandse grondgebied echter dermate gering, dat zij in het ongunstigste geval niet meer dan 10 m bedragen.

Nieuwe uitgaven

De Limburgse Jager.

Voor ons ligt de complete laatste jaargang van „De Limburgse Jager”, het tweemaandelijks orgaan van het Regiment Limburgse Jagers.

Was het indertijd een grote voldoening, dat na veel plannen en voorbereiden op 1 Mei 1951 het eerste nummer van dit orgaan kon verschijnen, het is nog een veel grotere voldoening voor de initiatiefnemers, dat dit orgaan na 2 jaar nog springlevend is. Dit gebeurt niet gauw bij een regiment, voornamelijk als gevolg van zijn vlottende bevolking. Het getuigt dan ook wel van bijzondere korpsgeest, dat deze spreektrumpet van allen die tot het regiment Limburgse Jagers behoren, de kinderziekten heeft overleefd en een vaste plaats inneemt in de harten van hen die tot het regiment behoren. De grote verscheidenheid van de inhoud, de zeer mooie uitvoering van de omslag in de kleuren van het regiment met regimentsembleem en de keurige

verzorging maken dit orgaan inderdaad tot iets bijzonders, dat gaarne wordt ontvangen en gelezen. Dit orgaan is een bewijs dat een regimentsorgaan het waarlijk wel doet, als de heilige wil er maar achter zit. Wij stellen dit orgaan als voorbeeld en ter navolging, want wij achten dergelijke uitingen van korpsgeest van zeer bijzondere betekenis voor het moreel van de troep en de gevechtskracht van het geheel. Want het zijn de morele krachten die de strijd beslissen.

Wij wensen het Regiment Limburgse Jagers geluk met zijn korpsgeest en betuigen onze waardering aan de redactie.
B. K.

Mededelingen van het Psychologisch Bureau M v O - Aflevering 2.

Deze aflevering bevat onder meer een publicatie betreffende het vraagstuk „Angst” en een beschouwing omtrent *geruchten* (Rotterdam - Mei '40; Amerika na Pearl Harbor; Dolle Dinsdag in Nederland).
v. d. B.

Economische oorlogvoering

door W. M. J. M. BROEKMEIJER, *Ec. c. Luitenant-Kolonel-Waarnemer.*

(Slot van blz. 576, Oct. 1953)

V. SLOT. OVERIGE FACTOREN.

Verbindingen.

Verbindingen te land, te water en door de lucht, zowel binnen het territorium van de staat, als van daar naar overige gebieden in de wereld, zijn van zeer groot belang. Uit militair oogpunt zijn zij bepalend voor de mobiliteit van de strijdkrachten en voor de bevoorrading hiervan. Het betreft zowel wegen, spoorlijnen en kanalen, als transportmiddelen; locomotieven, spoorwagens, auto's, binnenschepen, zeeschepen en vliegtuigen. Hoe ruimer de voorraad transportmiddelen, des te groter de militaire mogelijkheden, wat invloed heeft op de politiek, welke de betrokken staat kan voeren. De geografische ligging is bepalend voor de aard der verbindingen, waaraan men de grootste behoefte heeft. Bij een zuiver continentale staat zullen de land- en luchtverbindingen domineren (Sowjet-Unie); bij een eilandenrijk of een mogendheid, welke vele belangen overzee heeft, staan de lucht- en zeeverbindingen op de voorgrond (Engeland, USA).

Economisch zijn de verbindingen evenzeer belangrijk. Hoe beter de verbindingen, des te groter kan de afstand tussen de binnenlandse vindplaatsen van de grondstoffen (steenkolen, ijzer, enz.) en de verwerkende industrie zijn. Men kan de locale factoren beter benutten (goedkopere bouwgrond, lagere loongebieden, dichter bij grote bevolkingscentra enz.) en spreiding van de industrie over het gehele land is mogelijk geworden. Uit strategisch-economisch oogpunt gaat in den regel een meer vervolmaakt verbindingssysteem gepaard met een hogere industrialisatiegraad. De huidige technische ontwikkeling heeft tot gevolg, dat zeer vele industrieën bij een bepaalde constructie verbonden zijn. Hoe beter de verbindingen, des te minder behoeft men de industrieën te concentreren binnen bepaalde gebieden. Hoe meer de industrie over het gehele territorium verspreid is, des te moeilijker wordt het om haar door luchtbombardement uit te schakelen. Door de atoombom wordt het gevaar voor de geconcentreerde industriegebieden groter en daardoor wordt dus het economische oorlogspotentieel belaagd. De grotere omvang van het verkeersnet betekent ook verzwaring van de taak van de vijand, omdat hij veel minder gemakkelijk het verkeer kan lamleggen. De verbindingen buiten het territorium zijn van groot belang en des te meer, naarmate het betrokken land zijn grondstoffen van elders moet betrekken. Aangezien de spreiding der grondstoffenrijke gebieden over de wereld zeer groot is, speelt de scheepvaart een grote rol. In beide Wereldoorlogen zagen wij een ernstige bedreiging van de Engelse zeeverbindingen, met zijn terugslag op de productiviteit van de industrie, die ten dele was aangewezen op aanvoer van overzee. Hoe groter de koopvaardijvloot, des te groter is het incasservermogen en des te minder wordt het oorlogspotentieel beïnvloed.

Het luchtverkeer is een nieuwe vorm van verbinding, welke tevens moeilijker aan te vallen is. Het laadvermogen van het vliegtuig neemt steeds toe. Zowel de Luchtbrug naar Berlijn als die naar Korea hebben bewezen, dat de luchtverbinding van groot belang is zowel t.a.v. laadvermogen als de snelheid van vervoer, hoewel luchttransport minder geschikt is voor vervoer van massagoederen, als steenkolen, ijzer, enz.

De verbindingen, in elke vorm, zijn dus een uitermate belangrijke factor in het economische oorlogspotentieel. Daarom, naast vele andere motieven, interesseert de Overheid zich zo voor het verkeer en zijn in vele landen spoorwegen en luchtverkeersmaatschappijen in handen van de Staat. Aanleg van havens, waterwegen en auto-verkeerswegen behoort evenzo tot het territorium van de staatsbemoediging. Zowel in vredes- als in oorlogstijd is er op dit terrein grote activiteit; men denke aan de Birma-spoorlijn, de grote weg door Alaska, de Duitse autowegen, de huidige uitbreiding van het wegennet in de Sowjet-Unie. Bij de strategisch-economische oorlogsvoorbereiding wordt aldus ook grote aandacht besteed aan de verbindingen.

Research

Het wetenschappelijk onderzoekswerk vormt een belangrijk element, zowel bij oorlogsvoorbereiding als tijdens oorlog. De moderne oorlogvoering is wetenschappelijk en wordt voor een groot deel gevoerd in de researchlaboratoria. Men denke aan Radar, V-wapens, napalm, rockets en aan de onderzoekingen en uitvindingen op ander gebied, zoals synthetische benzine en rubber, plastics, enz. Nieuwe uitvindingen kunnen soms zelfs belissen over een oorlog: Hitler ging onder, omdat hij lang sommige essentiële research-gebieden schromelijk verwaarloosde, zoals radar, atoombom en strategische bommenwerper.

Nieuwe uitvindingen moeten indrukwekkend zijn, duurzaam en moeilijk binnen korte tijd door de vijand te kopiëren. De moderne research is kostbaar en voor kleine landen meestal onbetaalbaar. In geallieerd verband zullen echter ook de kleine landen door beschikbaarstelling van intellect aan het grote researchwerk kunnen deelnemen. Ten aanzien van research worden de landen naar elkaar toegedreven, zowel intellectueel als door de grondstoffen en daardoor zal het de kleinere mogendheden steeds moeilijker vallen zich neutraal te houden, vooral als hun geografische ligging ze reeds trekt binnen de belangensfeer van wereldmachten.

Financiële oorlogvoering

In het kader van de strategische economie speelt de financiële oorlogvoering en -voorbereiding een grote rol. Door het verlagen van het levenspeil kan de Overheid geld besparen om steun te verlenen aan de voorraadvorming van grondstoffen en aan de verdere oorlogsvoorbereiding, militair en economisch. Een niet goed geleide economie kan gemakkelijk leiden tot inflatie en dat zou weer de kracht van de economische constellatie aftappen en daardoor het slagen van de oorlog in zijn geheel kunnen doen mislukken. Maar inflatie kan voorkomen dan wel beheerst worden, doch dan zijn harde maatregelen vereist, waarvan wij als eerste noemen de loon- en prijspolitiek van de regering.

De financiële oorlogvoering dient ook buiten de grenzen gevoerd te worden, doch dan worden nog veel grotere eisen aan het beleid gesteld, terwijl volledige beheersing van de diverse factoren niet meer mogelijk is. Wij kunnen de betekenis van deze externe financiële oorlogvoering wellicht het duidelijkste aangeven door het voorbeeld van de laatste Wereldoorlog. Toen Duitsland het belangrijkste deel van Europa onder de voet gelopen had, konden de Geallieerden militair voorlopig nog weinig uitrichten, doch door middel van de financiële oorlogvoering was het mogelijk het Duitse potentieel ernstig te ondermijnen. De belangrijkste wapens bij deze strijd waren de dollar en het pondsterling, twee valuta, welke een enorme financiële macht symboliseerden. Waar de geallieerde legers en de diplomatie uitgeschakeld waren, daar heersten deze twee valuta. Zij beheersten de wereldgeldmarkt en de wereldmarkt van strategisch economische goederen, met uitzondering van het direct door Hitler beheerste gebied. Langs deze weg bleef Duitsland verstoken van strategische materialen. De meeste handelaren waren afhankelijk van Engelse en Amerikaanse banken en verzekeringsmaatschappijen, terwijl de laatste tevens de gelegenheid schiepen voor controle op scheepvaart en verladingen. Dank zij dollar en pondsterling was het mogelijk overal de grondstoffen te kopen voor de geallieerde oorlogsbehoeften. Bovendien werd door deze aankoop de politieke positie in Zuid-Amerika, het Midden-Oosten en Afrika geconsolideerd. De beheersing was uiteindelijk zelfs zo intens, dat ook zeggenschap verkregen werd over de bestemming van die grondstoffen, welke voor de eigen economie niet meer nodig waren.

Duitsland probeerde met voorraden dollars, ponden sterling, goud, edelstenen en de banktegoeden in de geallieerde landen — grotendeels geconfisqueerd in de bezette gebieden — toch in het bezit te komen van de vereiste grondstoffen. De neutrale landen als Zweden, Zwitserland en Spanje, speelden daarbij een grote rol. De Geallieerden konden door de beheersing van de wereldmarkt deze Neutralen echter dikwijls het vuur zo na aan de schenen leggen, dat deze, door de medewerking aan de Duitse financiële activiteit — hoe voordelig soms ook — zelf te gronde dreigden te gaan en voor de geallieerde druk bezweken. Een strenge controle op het geldwezen was geboden. Engeland en Amerika werkten in dezen nauw samen. Dank zij een „zwarte lijst” werden al spoedig vele Duitse kanalen drooggelegd. Zwitserland was wel een van de belangrijkste centra waar Duitsland zijn gecamoufleerde zaakwaarnemers gevestigd had, doch zij waren ook in Engeland, de USA en de Zuidamerikaanse staten. In 1939 telde Zwitserland niet minder dan 2178 internationale financiële instellingen met een totaal kapitaal van bijna vier milliard Zwitserse francs. De meeste waren holding companies, beleggingsdepôts, particuliere ondernemingen en dergelijke.

Door middel van wereldfirma's van Duitse origine in diverse landen, speciaal in Zuid-Amerika, had Duitsland een systeem opgebouwd, waarmee economische pressie op de USA uitgeoefend zou kunnen worden en welke gebaseerd was op de overheersing van de economie in deze Zuid-Amerikaanse landen. Wij denken hierbij aan firma's als Bayer, I.G. Farben, Ferrostaal, Siemens-Schuckert. Door de afkondiging van de „Proclaimed List” in de USA, nog vóór Pearl Harbour, dus vóór de oorlogs-

verklaring aan de Asmogendheden, werd de Duitse financieel economische activiteit gedwarsboemd.

In de huidige tijd zien wij weer soortgelijke activiteit. De USA tracht de inkoop door de USSR van strategisch economische goederen op de wereldmarkt te verhinderen. Zij is daartoe in staat dank zij haar politieke macht en de internationale betekenis van de dollar. Door de financieel economische blokkade van de USSR wordt dus getracht de vorming van oorlogsvoorraden tegen te gaan of te bemoeilijken en in vele gevallen ook het interne economische leven van de Sowjet-Unie ongunstig te beïnvloeden.

Strategische economie en economisch evenwicht.

De stabiliteit van de moderne oorlog is mogelijk geworden door de middelen en de methoden welke verkregen zijn door de industrialisatie. In de moderne oorlog is elk individu persoonlijk betrokken zowel door het aandeel dat hij in de totale inspanning moet leveren als door de gevolgen voor hem bij een verliezen van de oorlog. Zodoende is de oorlog een strijd om het bestaan geworden, in welke strijd prioriteit moet worden verleend aan alles wat de oorlog kan doen winnen.

Maar ondanks de totale oorlog met militaire prioriteit in de economische bedrijvigheid, is het nodig om alle aandacht te besteden aan de zuiver civiele economie, de basis waarop de economische oorlogvoering moet kunnen steunen. Het zou mij te ver voeren in te gaan op economische vraagstukken, zoals financiering van de oorlog, strijd tegen inflatie, distributie, enz. Wel echter een enkel woord over de kwestie van het economisch evenwicht. Het economisch handelen zien wij als een rationeel toebedelen van schaarse middelen aan redelijke doeleinden — het materiële evenwichtsbegrip — waarbij wij onder redelijke doeleinden verstaan de marginale behoeftebevrediging van de individu en de gemeenschap in zijn geheel. Zodra de staat zich echter moet gaan toeleggen op oorlogsvoorbereiding vindt er een belangrijke wijziging in de samenstelling van de „redelijke doeleinden” plaats in die zin, dat de directe individuele belangen in mindere mate gediend worden en het zwaartepunt verschoven wordt naar de indirecte c.q. niet-individuele belangen van de gemeenschap, met name naar de beveiliging van de staat. De strategische economie en de oorlogvoering moet men wel degelijk zien als een bevrediging van een behoefte, nl. van de behoefte aan beveiliging van én de individu én de staat t.o.v. een vijandelijke gemeenschap. Evengoed als men de politie in volle vreedstijd economisch verantwoord en vereist acht als een interne beveiliging van de staat en het economisch gebeuren, zo moet men ook de militaire macht en de daarmee verband houdende maatregelen zien als een economisch verantwoord handelen. Hoewel er in een tijd van oorlogsvoorbereiding of van oorlog een rigoureuze wijziging in de doeleinden plaats vindt, mag men toch zeker niet spreken van een dan irrationeel toebedelen van schaarse middelen. Men heeft dan alleen een andere keuze van „redelijke doeleinden”, waarbij vele persoonlijke en maatschappelijke behoeften der burgers aan de nieuwe doeleinden worden opgeofferd.

Door de oorlog ontstaat een zeer belangrijke relatieve goederenschaarste, hetgeen dwingt tot krachtig ingrijpen van de overheid, opdat

er een verantwoorde en rechtvaardige toedeling van die schaarse goederen plaats vindt enerzijds aan de burger en anderzijds aan de oorlogsmachine, al naar gelang van de belangen, welke het zwaarste wegen. Er is in oorlogstijd in het algemeen geen vrije concurrentie mogelijk en daardoor zal het economisch evenwicht kunstmatig, nl. door het ingrijpen van de overheid, tot stand gebracht moeten worden. Een geleide economie is het noodzakelijk gevolg. Een „vrij” tot stand komend economisch evenwicht is in de moderne tijd eigenlijk al een utopie, doch in een tijd van oorlogsdreiging neemt men een activering van het overheidsingrijpen waar, waarmee dan een verandering van de doeleinden, die de overheid nastreeft, gepaard gaat. Er is dus wel degelijk economisch evenwicht en men mag daarom zeker niet beweren, dat economisch evenwicht en oorlogseconomie onverenigbaar zijn. In de periode, waarin de strategische economie hoogtij viert, wordt evengoed economisch gehandeld als in de tijd van het vrije economisch handelen. Wij moeten ons evenwel realiseren, dat de moderne wereldconstellatie zodanig is, dat de overheid zich doorlopend bezig moet houden met het strategisch economisch handelen, wil zij de zekerheid scheppen, dat de staat zich kan handhaven en beschikken over de middelen, welke hij behoeft om zijn uiterste politieke machtsmiddel, de krijgsmacht, te kunnen gebruiken.

Ook in oorlogstijd vormt het materiële economische evenwicht — de maatschappelijke toestand van redelijke voorziening in redelijke behoeften — het doel van het maatschappelijk economisch gebeuren. Het individuele handelen, het bereiken van het vrije economische evenwicht ten doel hebbende, is in oorlogstijd vrijwel uitgesloten, daar de economische macht over de data daar ongelijk verdeeld is over de leden van de volkshuishouding en dus moet de overheid wel de touwtjes in handen nemen en kunstmatig zorgen voor het tot stand brengen van het economisch evenwicht.

Zuiver formeel zijn er geen vrije krachten, die meewerken aan de tot standkoming van het economisch evenwicht in oorlogstijd, doch practisch zijn deze er wel, immers in de vorm van zwarte markt, deviezensmokkel als gevolg van de gebondenheid van het internationale betalingsverkeer, enz. Zo mogen wij tot de conclusie komen, dat er in de tijd, dat de strategische economie het maatschappelijk economisch handelen beïnvloedt of beheerst, wel degelijk een economisch evenwicht bestaat, zij het ook dat dit een kunstmatig karakter heeft.

Strategisch economische intelligence.

Hoewel wij ons hier op een zijspoor begeven, willen wij toch even de aandacht vestigen op de noodzaak van economische intelligence in het kader van de strategische economie. In de oorlog zal men streven naar een vernietiging van het vijandelijke economische oorlogspotentieel. Economische intelligence, ten behoeve van de staatkundige en militaire leiders der oorlogvoering is daarom vereist, terwijl deze leiders zelve ook over het nodige economische inzicht dienen te beschikken. Voor het uitvoeren van deze economische intelligence zullen vele regeringsorganen ingeschakeld dienen te worden, teneinde een goede indruk te verwerven van de kwetsbaarheid van de tegenstander, niet

alleen van het territorium daarvan, doch ook van diens bronnen buiten zijn grenzen. De factoren, die daarbij in ogeschouw genomen moeten worden zijn o.m. topografie, politiek leiderschap en regering, industriële kracht, materiële en economische organisatie, geschooldheid, militaire organisatie enz. Vitaal is het aanpassingsvermogen van het industriële potentieel aan de vernietigingsacties van de vijand. Aldus moet de strategisch-economische-intelligence specialist de waarde van de natuurlijke bronnen van een land, diens verkeerswegen, graad van onafhankelijkheid van het industriële vermogen, het aanpassingsvermogen (intellect — research — uitvindingen — enz.) evalueren.

Strategisch economisch intelligence is nodig voor het op de juiste wijze in dezelfde richting dirigeren van de politieke, economische en militair strategische planning, waarop o.a. gebaseerd zullen zijn de eigen regeringsmaatregelen voor opvoering der arbeidsproductiviteit, rantsoenverhoging, belasting, alsmede de keuze der vijandelijke oorlogspotentiële objecten in verband met het luchtbombardement en de psychologische oorlogvoering. Ook is deze intelligence nodig om te weten wat er uit bezette gebieden „te halen is”.

Slotwoord.

Economische oorlogsvoorbereiding is heel belangrijk. Al zal de gewone staatsburger in vele gevallen van die voorbereiding niet zo veel merken, de staatsman, de econoom en de militaire strateeg zullen er al hun aandacht aan dienen te besteden. De opgesomde strategisch economische factoren, en het zijn alleen de allerbelangrijkste, zijn beslissend voor het „to be or not to be”, zowel van de staat individueel als van de gebundelde staten in een Sowjetblok of een Atlantisch Pact. Zo zien wij, dat coördinatie van strategisch economische belangen vereist is, doch tevens leren wij hoe betrekkelijk het begrip souvereiniteit van de staat — en speciaal van de kleine staat — nog is.

Nieuwe uitgaven

Grundriss der Schweizer Armee, door Hans Rudolf Kurz. Uitg. Huber & Co., Frauenfeld. Prijs S Frs 4.70.

Dit 74 blz. omvattende werkje overtuigt ons ervan, dat de wil tot verdediging van de vrijheid, zoals deze in 1291 het Eedgenootschap in het leven riep, nog heden ten dage de ziel is van het leger in de Zwitserse Bondsrepubliek. Zonder chauvinisme en leerzaam voor wankelmoedigen in kleine landen, verklaart schr. ons de weerbaarheidsgedachte als gemeengoed van het gehele Zwitserse volk: „Zwitserland heeft niet een leger, het is een leger”. De samenhang tussen de ideële basis, de doelstelling en de in-

richting van dit leger is helder uiteengezet. Wie belang stelt in de problemen van legervorming, vindt hier interessante en zakelijke beschouwingen en stof tot nuttige overpeinzing.

tB.

Nederlands Veiligheid, uitg. van de Militaire Voorlichtingsdienst, Den Haag.

Van deze brochure is thans de tweede druk verschenen, bijgewerkt waar de ontwikkeling is voortgeschreden. Het boekje is in een nieuw omslag gestoken.

J.

De militaire meerdere in burger

door Mr P. WESTERDIJK, *Majoor Militair Juridische Dienst.*

Voor Jan Publiek is een man, die de militaire uniform draagt een militair („soldaat”) en is een niet geüniformeerde een burger. Ook hier maken echter de kleren niet altijd de man, want het enkel en alleen dragen van de militaire uniform heeft nog niet tengevolge, dat men militair is, evenmin als het niet dragen ervan per se met zich brengt, dat men burger, althans niet-militair is.

Wie militairen zijn, bepaalt de wet. Ik zal hier niet verder op ingaan, maar volsta met er op te wijzen, dat het al of niet dragen van de militaire uniform doorgaans van geen belang is voor de beantwoording van de vraag of men militair is of niet.

Op de niet in uniform geklede militair rusten in het algemeen dezelfde verplichtingen als op zijn uniform dragende collega. Uit de aard der zaak zal hij niet hem onbekende meerderen behoeven te groeten, maar voor het overige heeft hij normaal als militair te handelen. Zo zal hij dan ook, als hij meerdere is, moeten optreden tegen door hem geconstateerde krijgstuchtelijke vergrijpen, welke door zijn minderen worden begaan en is hij verplicht om dezen, wanneer zij zich aan een ernstig strafbaar feit hebben schuldig gemaakt, in arrest te stellen. Terwijl echter de geüniformeerde meerdere door zijn uniform en de daarop aangebrachte onderscheidingstekenen reeds is gelegitimeerd, is de in burger geklede dito dit niet. Men — dat wil hier zeggen de mindere, die een krijgstuchtelijk vergrijp dan wel een strafbaar feit pleegt — kan niet aan hem zien, dat hij een meerdere is en dat hij dus het recht (en de plicht!) heeft om op te treden. Daarom dient in zulke gevallen de meerdere zijn rang en naam te noemen alvorens hij enige maatregel tegen de delinquent neemt. Volgens een vaste jurisprudentie is dit een voldoende legitimatie en is het niet nodig, dat de meerdere zijn beweren nog verder, b.v. door het tonen van zijn militair identiteitsbewijs, waar maakt. Dit laatste zou trouwens, als zijnde in strijd met de beginselen der ondergeschiktheid, ook zeer misplaatst zijn. Men denke zich b.v. eens het geval, dat een meerdere in burger enige luidruchtige soldaten op straat tot stilte maant, hij van hen ten antwoord krijgt, dat hij wel veel kan beweren maar dat hij zich eerst maar moet legitimeren alvorens men naar hem wil luisteren, en dat hij dan zijn identiteitsbewijs of een ander legitimatiebewijs aan hun critische blikken zou moeten prijs geven.

Van de zijde van de meerdere gezien is de zaak dus al zeer eenvoudig: hij noemt zijn rang en naam en daarmee basta. Voor de mindere kan het echter wel eens moeilijker zijn en wel omdat de kapiteins van Köpenick nog niet uitgestorven behoeven te zijn en het dus kan voorkomen dat de een of andere burger een grapje met hem wil uithalen. Ligt dit laatste er duimen dik boven op, b.v. omdat de „meerdere” beweert een rang te bekleden, die hij gezien zijn jeugdig uiterlijk nog op geen stukken na kan hebben bereikt (een jonge man van hoog uit 25 jaar zegt: ik ben de overste x) of omdat hij andere absurditeiten verkondigt, dan zal de mindere zich natuurlijk niets behoeven aan te trekken van wat tegen hem gezegd wordt en zal hij zonder meer zijns weegs kunnen gaan. De moeilijkheid ontstaat echter dan voor hem wanneer hij meent aan

de identiteit van de meerdere te moeten twifelen. Deze twijfel zou zich b.v. kunnen voordoen wanneer de meerdere een bepaalde naam als de zijne noemt en hij (de mindere) meent te weten — volkomen zeker hiervan is hij niet — dat een ander de drager van deze naam is. Aannemende dat hetgeen de meerdere verder zegt redelijk is, zal de mindere er goed aan doen het hem gegeven bevel op te volgen omdat hij anders het risico loopt zich aan opzettelijke ongehoorzaamheid schuldig te maken.

Wie een hem gegeven bevel niet opvolgt omdat hij twijfelt aan de juistheid van de door de bevelgever opgegeven rang en naam en dus aan diens bevoegdheid om bevelen te geven in het algemeen, handelt „suo periculo”, wat betekent, dat als de bevelgever inderdaad de meerdere blijkt te zijn, voor wie hij zich heeft uitgegeven, de mindere, die het bevel niet heeft opgevolgd, zich niet kan vrij pleiten met de bewering dat hij meende slechts met een willekeurige burger te doen te hebben. Zo zal dus iedere militair op gevaar af van hierdoor het slachtoffer te worden van een ongepaste grap zijn belang het beste dienen door ieder redelijk bevel, dat hij krijgt van een niet-geüniformeerde, die zich onder vermelding van zijn rang en naam als zijn meerdere heeft kenbaar gemaakt en die niet kennelijk een bedrieger is, als ware het een door zijn eigen commandant gegeven bevel snel en stipt op te volgen.

Ter illustratie vermeld ik hier twee gevallen, die tot veroordeling van de betrokken minderen door de militaire rechter hebben geleid.

Het eerste geval speelde zich af in 1936, toen er nog een algemeen liftverbod voor militairen bestond. Een soldaat, die in een auto is gestapt om mee te liften, krijgt van een in burger gekleed persoon, die zich bekend maakt als de luitenant S., bevel om uit de auto te komen en zijn naam en onderdeel op te geven. De soldaat antwoordt: „Ik geef mijn naam niet op; toon eerst maar Uw papieren.” De officier gaat hier niet op in maar herhaalt zijn bevel. De soldaat stapt inderdaad uit de auto, maar blijft weigeren zijn naam en onderdeel op te geven. Voorts gehoorzaamt hij niet aan het bevel om in de houding te gaan staan. De officier laat hem daarop door een agent van politie arresteren. De krijgsraad is van oordeel, dat de officier zich voldoende als zodanig heeft bekend gemaakt en veroordeelt de soldaat wegens opzettelijke ongehoorzaamheid tot een gevangenisstraf van 14 dagen.

Het tweede geval deed zich in 1952 voor. Een matroos bevindt zich op het perron van een station met de handen in zijn zakken, zijn jekker open en zijn muts achter op het hoofd. Hem wordt door een in burger geklede 1e luitenant der Mariniers, nadat deze zich als zodanig aan hem heeft kenbaar gemaakt, opgedragen om zijn handen uit de zakken te halen en zijn tenue in orde te maken. De matroos vraagt: „Kunt U zich legitimeren?” waarop de luitenant antwoordt: „Dat doe ik niet.” De matroos volgt de hem gegeven bevelen niet op en weigert eveneens zijn legitimatiebewijs te tonen. Tenslotte stapt hij ondanks het feit, dat de luitenant hem zulks verboden heeft, in een gereedstaande trein.

De Zeekrijgsraad, van oordeel, dat de luitenant zich door het noemen van zijn rang en naam voldoende had gelegitimeerd en dat het feit, dat de matroos aan de identiteit van de bevelgever getwijfeld had hem niet disculpeerde, veroordeelde de matroos tot 2 maanden militaire detentie wegens „opzettelijke ongehoorzaamheid in tijd van oorlog meermalen gepleegd, alle feiten als een voortgezette handeling beschouwd.”

Uit de Buitenlandse Vakpers

De bescherming van autocolonnas.

De ontwikkeling van de mogelijkheden in de lucht en de uitbreiding van de partisanenoorlog stellen de autotransporten te allen tijde en op alle plaatsen bloot aan lucht- en grondaanvallen. Het is dus noodzakelijk, dat deze transporten — waar zij zich ook bevinden — de nodige veiligheidsmaatregelen hebben genomen. Dit houdt in dat bij autocolonnas altijd de nodige beschermingsmiddelen ingedeeld zijn, zowel tegen grond- als lucht-aanvallen. Maar het gevaar bestaat, dat bij het nemen van veiligheidsmaatregelen, deze een te groot aantal troepen en middelen zullen opeisen. Het probleem is dus niet eenvoudig.

Luchtaanvallen kunnen twee vormen aannemen, de **rechtstreekse** aanval met bommen, raketten, mitrailleurs en de **indirecte aanval**, d.m.v. parachutisten. Om het probleem zo eenvoudig mogelijk te houden, deelt schr. de indirecte aanvallen in bij de grondaanvallen. Wanneer en hoe kan nu het vliegtuig voertuigen aanvallen? In het algemeen is dat, als de piloot de voertuigen ziet en over voldoende tijd beschikt om zijn aanval uit te voeren. Dit geeft een grote beperking. Het vliegtuig zal de voertuigen niet of moeilijk zien:

1. Als het duister is en de voertuigen niet verlicht zijn.
2. Bij lage bewolking, regen, sneeuw.
3. Als de voertuigen goed gecamoufleerd zijn opgesteld.

De tegenwoordige vliegtuigen zijn zeer snel, zodat de tijd voor richten en duiken gering is. Voorts hebben die snelle vliegtuigen een zwenkingsstraal van 5 km nodig. Op bochtige wegen zal het snelle vliegtuig met moeite één voertuig tegelijk kunnen aanvallen. Van de kant van het vliegtuig poogt men — en naar het schijnt met succes — de snelheid van de straalvliegtuigen te verminderen. Het vliegtuig valt in duikvlucht aan en kan het vuur openen op 1500 m. Op die afstand kan het vuur met voldoende nauwkeurigheid worden afgegeven. Tijdens één duikvlucht kan een vliegtuig verscheidene honderden meters van een rechte weg onder vuur nemen. Voertuigen zouden dus op rechte wegen in feite met een tussenruimte van 300 m moeten rijden. De huidige tendens is voor dit soort aanvallen de raket van klein kaliber te gebruiken. De bom wordt gereserveerd voor belangrijkere vernietigingen, zoals bruggen, stations, spoorweg-emplacementen e.d.

De **actieve** bescherming van transporten geschiedt door de luchtstrijdkrachten en luchtdoelbestrijdingsmiddelen. De dekking in de lucht wordt niet gegeven, door het permanent in de lucht hebben van vliegtuigen boven een bepaald gebied, maar door een combinatie van radar en gereedstaande dekkingsvliegtuigen. De luchtdoelbestrijdingsmiddelen vallen de luchtstrijdkrachten aan. Schr. acht een systeem om per compagnie A.A.T. te beschikken over een beschermingssechelon, het meest gewenste. Dit echelon zou moeten bestaan uit ten minste drie halfgepantserde voertuigen elk met 4 dubbel mitrailleurs. Dit echelon moet in doorlopende radioverbinding staan met de observatieposten van de luchtdoelartillerie.

De **passieve** verdediging tegen luchtaanvallen is voor alles een kwestie van camouflage. Het begrip camouflage moet een „tweede natuur” van het A.A.T. personeel worden. Schr. wijst op het gevaar van volkomen open en rechte hoofdverkeerswegen. In de practijk is zeer vaak bewezen, dat voor autocolonnas de kortste weg vrijwel nooit de „autostrada” is. Bij autotransporten, die bij dag worden uitgevoerd, zal men het beste doen om zodanige wegen te kiezen, waar een natuurlijke camouflage aanwezig is, en die het beste door de eigen luchtdoelbestrijdingsmiddelen beveiligd kan worden. Daarbij moet men voorschrijven, dat alleen halt mag worden gehouden als dekking tegen luchtwaarneming mogelijk is, verder dat op open rechte stukken met een tussenruimte van 300 m en met maximum snelheid moet worden gereden. Bij heldere maanlichte nachten is de waarneming uit de lucht zeer goed mogelijk.

Met het oog op grondaanvallen moeten belangrijke transporten geëscorteerd worden door gepantserde strijdkrachten. Maar daarnaast blijft het mogelijk, dat het personeel — zowel de chauffeurs als spoorwegmannen, als gewoon soldaat kunnen optreden. Radio moet aanwezig zijn om hulp te kunnen vragen als dat nodig is. Hoewel in moderne vorm is dit vraagstuk zo oud als de oorlog zelf. Schr. wijst in dit verband op een order van Napoleon van 27 Maart 1808 waarin de grote keizer zegt: Ik verlang dat de officieren en de onderofficieren van de leger-tros zelf gewapend zullen zijn met een karabijn of musket, met twee pistolen in de halsters en met een sabel, zodat zij zich in voorkomend geval kunnen verzamelen en vij. huzaren kunnen verdrijven.

De soldaten zullen een karabijn en een sabel dragen.

Voorts zal het nodig zijn om de bestuurders der legerwagens te oefenen in de bewegingen van de infanterie, opdat ook zij hun wagens kunnen verdedigen. Dit zal de veiligheid der transporten aanzienlijk verhogen.

(27 Maart 1808, December 1951. Ook hier niets nieuws onder de zon. B. K.).
Kolonel Chapelli: De verdediging van Autotransportcolonnes.

TIJDSCHR. V. MIL. DOCUMENTATIE,
Nov. 1952. B. K.

Zeg het met woorden.

Het doel van elk leger is — en zal altijd blijven — de vernietiging van 's vijands strijdkrachten. Veel en ultra-modern materieel is daarvoor beslist nodig. Maar bij al dat materieel hebben wij steeds goed te bedenken, dat de eenvoudige soldaat het allerbelangrijkste is in de strijd. Hij moet het doen. Zijn optreden is uiteindelijk beslissend. Alles moet dan ook worden gedaan om zijn strijdwil, zijn moreel zo groot en hoog mogelijk te doen zijn. Geen enkel hulpmiddel — hoe eenvoudig ook — mag daarbij worden verwaarloosd. Nu is het een merkwaardig feit, dat wanneer een mens zich angstig gevoelt — en dat voelt zich een ieder op het slagveld — hij tot op zekere hoogte gerust wordt gesteld door het horen van zijn eigen stemgeluid. Nog groter is de invloed van de bevriende steun van anderen. Een dubbelpost is niet tweemaal zoveel waard als een enkelpost maar wel tienmaal. Een stem geeft vertrouwen, wekt op, vuurt aan, doet wonderen. Het oog moet op de vijand gericht blijven, men heeft geen tijd en gelegenheid om rondom zich heen te zien naar zijn kameraden, waar zijn commandant is. Maar als de enkele man op het slagveld de stemmen van zijn kameraden en commandant hoort, dan weet hij zich niet alleen. Schr. voerde daarom bij zijn onderdeel de gewoonte in om door alle manschappen van een groep elke keer als zij een handeling op het gevechtveld verrichten daarbij een kreet uit te stoten. Als zij schoten moesten zij „schiet” roepen, als zij na een sprong voorwaarts dekking zochten, riepen zij „dekken” enz. enz. Daarbij hoorde de enkele man niet alleen zijn eigen stem, maar hoorden zijn kameraden het ook. Dubbele uitwerking dus. In de praktijk bewees dit systeem zijn grote waarde. De vuuruitwerking werd er door verhoogd en er werden weinig verliezen geleden.

Kapitein J. Tates: Talk it up.

COMBAT FORCES, Febr. 1953. B. K.

Wat is er fout bij de Infanterie?

Schr. constateert, dat het werk van de infanterie het zwaarste is van alles wat op het slagveld plaats vindt. Niet voor niets is de infanterie dan ook het hoofdwapen. En nu zou men verwachten dat de infanterie wel het meest geselecteerde en meest gewilde wapen zou zijn dat er bestaat. Het tegendeel is waar. Schr. gaat dan na waar hem dat in zit en hij komt dan tot de volgende conclusies:

1. De infanterie heeft geen trots. Die moet er ingebracht worden. En dat kan, want de infanterie moet overal het spit afbijten. Als de infanterie in elkaar zakt, zakt **alles** in elkaar.
2. Er zijn te weinig werkelijk goede onderofficieren. De onderofficieren vormen de ruggegraat van het leger. Maar de technische wapens slokken te veel goede onderofficieren op. Die betekenen meer, hebben ook meer uitlooptmogelijkheden in de burgermaatschappij. De infanterie is er de dupe van.
3. Er zijn te weinig goede officieren. Een leger staat en valt met zijn officieren. Als daar geen bezieling van uitgaat en hun vakkennis te gering, is een leger een verloren geheel.
4. De training is te gemakkelijk. Er is veel te veel theorie bij. Men poogt halve geleerden te kweken. Een leger wordt **nooit** gevormd in de theorie-lokalen. Een leger wordt buiten het beste voor zijn taak klaar gemaakt en gehard. Practisch werk is hoofdzaak, geen theorie. Een soldaat die machtige lichamelijke prestaties aflegt en zich nog geestelijk fit gevoelt, durft iedereen in de ogen te zien.
5. Er dient een goed evenwicht te zijn tussen de inspanning in dienst en vrijheid na de dienst. Na een harde training moet de man in de gelegenheid zijn om eens even op zijn manier stoom af te blazen, weer eens even zichzelf te zijn. Dat levert zijn rente **in** dienst dubbel en dwars op, want het voorkomt dat de man een vecht-**automaat** wordt. Hij moet juist een vechtpersoonlijkheid zijn.

Infantryman: What is wrong with the infantry?

COMBAT FORCES, Jan. 1953. B. K.

Algemene beschouwingen over de verdediging.

De tactiek omvat drie soorten operaties, de aanval, de verdediging, de terugtocht. Daarbij staat de aanval meer in de gunst dan de verdediging of de terugtocht, om de eenvoudige reden, dat men nooit oorlogen wint met zuiver defensie-

ve operaties. Maar waarom moet men toch in de practijk zo vaak een beroep op het defensief doen? Dat moet dan slechts het geval zijn:

1. om tijd te winnen;
2. om troepen te sparen.

Dat doet men zolang, totdat de voorwaarden beter zijn geworden en men onder goede omstandigheden tot de aanval kan overgaan.

Bij de verdediging onderscheidt men:

a. **de organisatie van de stelling**, die ten koste van alles moet worden gehouden. Dat betekent, dat elke eenheid van de bezetting dezer stelling zich ingraaft en er **blijft** tot de vijand is vernietigd of teruggeworpen.

b. **het uitzenden van dekkingsorganen**, die de vijandelijke opmars moeten vertragen en desorganiseren. Dit kan geschieden door het sprongsgewijs terugtrekken dezer veiligheidstroepen van stelling op stelling.

c. **het gebruik van reserves**, die een vijandelijke penetratie moeten beperken en door het uitvoeren van tegenaanvalen de vijand moeten terugwerpen.

De opdracht van de infanterie in het verdedigend gevecht kan worden samengevat in drie sleutelwoorden: **Tot staan brengen, teruggedrijven, terugwerpen.**

Men brengt de vijand tot staan door **vuur**. Men drijft de vijand terug in het **handgemeen**. Men werpt de vijand terug door de **tegenaanval**.

Rekening houdend met het terrein, de toestand, de eigen mogelijkheden en die van de vijand, pooft de verdediger zijn opdracht uit te voeren door toepassing van de 7 beginselen, die de verdediging beheersen. Deze beginselen zijn:

1. De keuze van de beheersende terreingedeelten;
2. de wederzijdse steun;
3. de verdediging naar alle kanten;
4. organisatie in de diepte;
5. coördinatie van het vuurplan;
6. coördinatie van de anti-tank verdediging;
7. soepelheid van opvatting.

Ad 1. De verdediger moet zijn opstelling zodanig kiezen, dat de vijand hem frontaal moet aanvallen en daarbij zo mogelijk voor hem *ongunstige manoeuvres* moet uitvoeren. De sleutelpunten zijn daarbij die terreingedeelten, waarmee het behoud van de stelling staat en valt. Bij de kleinere onderdelen zijn dat meestal terreinverheffingen die de waarneming beheersen en van waaruit men het voorterrein en de vijandelijke naderingsmogelijkheden beheerst.

Ad 2. Iedere eenheid moet zodanig zijn opgesteld, dat de naburige eenheid kan

worden gesteund, dit geldt zowel voor rechts en links als naar voren en achteren. Alle eenheden moeten hun neven-eenheden met flankerend vuur kunnen steunen. Reserve eenheden moeten de voorste eenheden kunnen helpen door vuur in de tussenruimten tussen opstellingen der voorste eenheden.

Ad 3. De verdediging naar alle kanten is noodzakelijk om elk belangrijk punt ten koste van alles te behouden. Indien de vijand de stelling binnendringt, verdedigen de eenheden rondom de bres zich dan — ten dele — in een andere richting, dan die van het aanvankelijke front. Daarop moeten de eenheden zich voorbereiden. Men moet deze opvatting echter niet te ver doordrijven. De eenheden in de stelling zullen zich niet zo van huis uit naar alle kanten ter verdediging inrichten, als een onderdeel dat bijvoorbeeld in de Jungle zou doen. De in een verdedigingsstelling opgestelde eenheden kunnen zich in een min of meer onregelmatige lijn opstellen, die b.v. naar links en rechts ietwat afbuigt. **Aanvullende** opstellingen, die zeer bepaaldelijk naar andere richtingen gekeerd zijn, worden voorbereid en zodanig ingericht, dat een gedeelte der eenheid zich naar flanken en rug kan begeven om daar het verdedigend gevecht te voeren.

Ad 4. De aanvaller heeft het voordeel, dat bij het punt waar hij zijn aanval wil uitvoeren zelf kan bepalen en daar zijn aanvalsmiddelen kan concentreren. Hoewel de verdediger zeer zeker ook met zwaartepunten in zijn verdedigingssysteem kan en moet werken, moet hij in het algemeen veel meer zijn troepen uitstrekken over het te verdedigen terrein dan de aanvaller dat doet. Indien de vijand bereid is om de verliezen die aan elke aanval vastzitten te aanvaarden, dan zal het hem veelal gelukken om de stellingen van de verdediger binnen te dringen. Uitgaande van die onderstelling zou het dus wel zeer onjuist zijn, om zijn verdediging op één lijn te organiseren. Daarom is het beter om de **dichtheid** der voorste lijn op te offeren ter wille van de **diepte**. Eén enkel peloton kan geen diepte verzekeren. Maar verschillende pelotons, compagnieën, bataljons kunnen — wanneer ze op onregelmatige wijze over het terrein worden verspreid — de vereiste diepte verschaffen. Indien de vijand de voorste eenheden onder de voet loopt, kunnen de meer achterwaarts opgestelde eenheden een doorbraak voorkomen.

Ad 5. De coördinatie van het vuurplan beoogt om een zo groot mogelijke uitwerking van het af te geven vuur uit

de beschikbare vuurorganen te verkrijgen. Die plannen moeten er op berekend zijn om het vuur met steeds toenemende dichtheid op de vijand te kunnen brengen, zowel bij zijn nadering, zijn aanvalsvoorbereidingen, als bij de aanval zelve. Men onderscheidt daarbij **vuur op grote afstand**, voornamelijk artillerievuur en zo nodig versterkt door het vuur van vooruitgeschoven dekkings en veiligheidsseenheden.

Vervolgens de **afsluitingsvuren op korte afstand**. Deze vuren worden afgegeven op de vijandelijke verzamelgebieden, de terreinen waarin hij zich gereedstelt voor de aanval, op zijn waarnemingspunten en op het terrein dat de vijand bij zijn aanval moet doorschrijden. Deze vuren worden afgegeven door de artillerie en de zwaardere infanteriewapens.

Dan komen de **stormvuren waaraan** alle wapens deelnemen en die onder alle omstandigheden — zicht of geen zicht — moeten kunnen worden afgegeven. Dit vuur wordt net zolang afgegeven, totdat men vermoedt dat het doeltreffend is. Maar iedere stelling loopt kans, als de aanvaller er de offers voor wil brengen, dat de vijand in de stelling binnendringt. Daarom moeten er tenslotte ook **afsluitingsvuren in de stelling** worden voorbereid. Ook dit vuur moet weer door alle wapens kunnen worden afgegeven.

Ad 6. De rol van de tanks is zodanig toegenomen, dat de gewone vuurplannen beslist niet afdoende zijn om de vijandelijke infanterie en tanks tot staan te brengen. De verdediger moet derhalve bijzondere maatregelen treffen om de tanks vóór of in de stelling tot staan te brengen. Daarom moet er een speciale vuurplannen, waarmede zij een onverbreekelijk geheel moeten vormen. De gecoördineerde anti-tank verdediging omvat het gebruik van natuurlijke- en kunstmatige hindernissen, mijnevelden en gebruik van anti-tank wapens. Al deze middelen moeten zodanig worden gecombineerd, dat de vijandelijke tanks zo mogelijk vóór de frontlijn tot staan worden gebracht.

Ad 7. De beginselen onder 1 tot en met 6 toegepast mogen nooit aanleiding geven tot starheid en statische opvattingen. De verdediger moet de mogelijkheden open houden om zijn middelen ook daar te concentreren waar het nodig is. Men krijgt deze mogelijkheden door verschillende plannen voor te bereiden, waarvoor de eventuele vijandelijke mogelijkheden de basis vormen. De verschillende eenheden moeten aanvullende stellingen voorbereiden om daar vijand-

delijke aanvallen — uit welke richting dan ook komende — op te vangen. Zo maakt de verdediger zijn plannen op voor de inzet van zijn reserves. Oorlogen, veldslagen, gevechten werden nooit gewonnen door statisch optreden, maar alleen door de grootst mogelijke beweeglijkheid, óók in de verdediging. Hiervan dient elk aanvoerder doordrongen te zijn. Het agressieve optreden moet **juist** bij een verdediger aanwezig zijn, anders verliest hij het onherroepelijk.

Redactioneel artikel: Algemene beschouwingen over het defensief gevecht.

TIJDSCHR. VOOR MIL. DOCUMENTATIE, Febr. 1953. B.K.

Optreden van tanks bij duisternis.

De korte duur van het daglicht in Noordelijke streken in de winter maakt, dat landen als de Sovjet-Unie hun pantsereenheden evenzeer 's nachts als overdag oefenen. Wij zullen in de toekomst waarschijnlijk moeten vechten tegen een vijand, die overwicht in de lucht heeft. Hoewel de weinige nachtaanvallen van geallieerde tanks in wereldoorlog II veel succes hadden, raden de meeste tank-officieren het gebruik van tanks bij nacht af, omdat de mens van nature bang is in het donker en gebruik van tanks bij nacht moeilijkheden voor de leiding oplevert.

Hier staat tegenover, dat een tankaanval bij duisternis 's vijands moreel veel meer schokt dan overdag, terwijl de tanks dan veel minder kwetsbaar zijn voor anti-tank vuur op middelbare afstanden. De redenen voor tankaanval bij nacht zijn: 1. verrassing; 2. ook 's nachts druk op de vijand; 3. verovering van een beperkt doel; 4. vermijden van verliezen. Voor een nachtaanval met voor tanks gunstige omstandigheden zijn: 1. verwarring bij de vijand; 2. de aanwezigheid van goed te bepalen beperkte aanvalsdelen; 3. de mogelijkheid van vuursteun voor de aanval; 4. goed tankterrein; 5. voldoende tijd voor verkenning bij daglicht.

Een geslaagd voorbeeld van een tankaanval bij nacht is de operatie „Totalize”, in de nacht van 7/8 Augustus 1944 ten Zuiden van Caen uitgevoerd door troepen van het 1e Canadese leger. Aan deze actie namen deel 15.000 man met 1600 gepantserde voertuigen, behorende tot 2 infanteriedivisies en 2 pantserbrigades. Te 23.30 werd met 8 colonnes, elk met 4 voertuigen naast elkaar over een breedte van 4 km door het terrein opgerukt; te 06.00 waren alle onderdelen geconsolideerd op de 5 tot 8 km achter 's vijands voorste lijn gelegen aanvalsdoe-

len; de 51e Highland division had slechts 250 man en enkele tanks verloren; verliezen van de overige troepen niet bekend.

Kol. V. G. Gilbert: Tanks at night.
MILITARY REVIEW, Mei 1953. H. B.

Medische problemen bij de atomische, biologische en chemische oorlogvoering.

Na een explosie van een atoombom zullen een groot aantal personen medische hulp nodig hebben: **1e.** tengevolge van de luchtdruk, **2e.** door rondvliegend of instortend puin, **3e.** wegens verbrandingen, direct tengevolge van de explosie en indirect door branden en **4e.** tengevolge van de ontstane radioactiviteit.

Een chirurgische groep kan niet meer dan 12 grote operaties in 24 uur uitvoeren. Om 1000 ernstige gevallen te behandelen, zijn dus 84 chirurgische groepen nodig.

Bij tijdige waarschuwing zullen directe verbrandingen als gevolg van de explosie gering zijn. Bij een verrassende aanval, zoals op Hiroshima en Nagasaki, zal dit aantal zeer groot zijn. In Hiroshima liepen mensen op 4000 yards van het explosiepunt nog ernstige directe brandwonden op. Binnen een straal van 1000 yards waren de verwondingen dodelijk. Lichte verbrandingsgevallen moeten door de getroffenen met onderlinge hulp zelf worden behandeld. De „flash” — de ontwikkelde hitte bij de explosie — duurt slechts een fractie van een seconde. De slachtoffers tengevolge van de luchtdruk en de hitte zullen 80% vormen, die van de radioactiviteit, die bij de explosie vrijkomt 20%. De slachtoffers van de radioactiviteit vormen 3 categorieën: **1e.** Bij de getroffenen door een dodelijke dosis volet de dood na maximum 2 weken; **2e.** de getroffenen door een grote maar niet dodelijke dosis kunnen bij zorgvuldige verpleging herstellen; **3e.** de lichtgetroffenen zijn na twee weken hersteld. Secundaire radioactiviteit, nl. het radioactief worden van voorwerpen, voedsel en water na een explosie kan gevaar opleveren.

De biologische oorlogvoering, die nog niet is toegepast, beoogt door middel van ziektekiemen, mensen, dieren en planten te doden. Aanvallen op mensen aan het front en in het achterland desorganiseren de legers, de industrie en de algemene gang van zaken. Aanvallen op dieren en planten kunnen hongersnood ten

gevolge hebben. De atomische oorlog gecombineerd met de biologische kan van een bijzonder gevaarlijk karakter zijn. Mensen en dieren kunnen worden besmet **1e.** via de **ademhalingswegen**, **2o.** door **voedsel** en **3o.** via de **huid**. Medische discipline en immunisatie zijn uiterst belangrijk.

Met de chemische oorlogvoering is ervaring opgedaan. In de eerste wereldoorlog was het gaswapen zeer belangrijk. In de tweede wereldoorlog werd geen gas gebruikt, hoewel beide partijen er op voorbereid waren en de Duitsers over nieuwe oorlogsgassen beschikten. Met de toepassing van „zenuwgassen” moet in een conflict rekening worden gehouden. Deze leiden tot algehele verlamming. Injecties met atropine zijn een afdoend tegenmiddel, mits tijdig gegeven. Dit houdt in, dat het slachtoffer zich zelf een injectie moet kunnen geven.

„Medical problems of atomic, Biological and Chemical warfare” door Brigadier A. Sachs in „the Journal of the Royal United service institution”.

MILITARY REVIEW, April 1953. B. K.

Voertuigen voor de infanterie.

Alle tactici en strategen zijn het er over eens, dat snelheid een van de belangrijkste factoren is, voor de overwinning. Luchtlandingsdivisies zijn momenteel de snelst verplaatsbare eenheden. De motorisatie gaat steeds verder, de moderne bevelstechniek-hulpmiddelen stellen ons in staat om over grote afstanden snel beslissingen te nemen. Maar de man op wie het tenslotte aankomt, de infanterist, moet nog steeds heel veel lopen. En een convooi kan nooit harder varen, dan het langzaamste schip. Daarom breekt schrijver een lans voor de volledige motorisatie der infanterie. De normale truck is daar niet voor geschikt, al is die wel goed voor massavervoeren achter het front. Een speciaal voertuig, dat de infanterie zover mogelijk naar voren brengt moet aan de volgende eisen voldoen:

een laag silhouet, grote terreinvaardigheid, licht, eenvoudig, sterk, weinig lawaai makend, „zwem”-vermogen en economisch in het gebruik.

Vrome wensen, maar men zal er niet aan kunnen ontkomen.

„Vehicles for the infantry” door Majoor W. Hughes en L. Coker.

COMBAT FORCES, Maart 1953. B. K.

Hoewel het bereikbare in deze zeker nog niet is bereikt, is dit een begin en de enige methode om een mobilisabele eenheid, inderdaad een eenheid te doen zijn. Vooral het onderhouden van het persoonlijk contact tussen de commandanten gedurende de groot-verlof-periode is van het hoogste belang.

Het bestaansrecht van de Kernstaven is door de oefening „DRIETAND” wel zeer duidelijk bewezen en wij spreken de wens uit dat men deze staven naar waarde weet te schatten en ze niet worden beschouwd als „sluimer” eenheden, waaruit telkens voor allerlei doeleinden kan worden geput en waardoor deze staven aan hun belangrijke taak worden onttrokken ten koste van de waarde en bruikbaarheid der mobilisabele eenheden.

De kernstaven zijn in de Nederlandse legerorganisatie nog nieuw, de beste methode voor de taakvervulling moet nog worden gevonden, maar dat zij onmisbaar zijn staat als een paal boven water.

Zonder de kernstaven van de 3e Divisie, zou de oefening „DRIETAND” ongetwijfeld een ander beeld hebben gegeven, waarmede is aangetoond dat t.a.v. de mobilisabele eenheden de basis is gelegd voor een alleszins aanvaardbaar systeem.

De oefening „DRIETAND” was een uitnemende les en we hebben geleerd hoe het nog beter kan en moet.

Nieuwe uitgaven

De krijgsverrichtingen in Zuid-Limburg Mei 1940, door de Krijgsgeschiedkundige afdeling van het Hoofdkwartier van de Generale Staf. Uitg. Staatsdrukkerij te 's-Gravenhage. Prijs f 9,—.

De in Zuid-Limburg opgestelde troepen stonden onder bevel van de Territoriale Bevelhebber Zuid-Limburg (T.B.Z.L.), die rechtstreeks onder de O.L.Z. stond. De T.B.Z.L. had vijf infanterie bataljons te zijner beschikking, een batterij Lua van 7 t.l., een pel. Lu-mitr en enige losse compagnieën. Deze troepen waren over een verdedigingsfront dat verdeeld was in drie vakken. In het Midden- en Zuidvak waren deze troepen verdeeld in drie echelons n.l. een waarschuwend-, vertragend en een weerstandbiedend echelon. In het Noordvak was er met het oog op de geringe diepte geen vertragend echelon. Ook bij deze territoriale troepen was geen artillerie ingedeeld. Eén van de redenen, waarom de weerstand ook hier slechts kort duurde. De Duitsers verwonderden zich daar hevig over. De Duitse kolonel die bij de capitulatie van Maastricht vroeg waar de Nederlandse artillerie stond en ten antwoord kreeg dat daarover niet werd be-

schikt, haalde ongelovig zijn schouders op en zei: „Wie wollen Sie kämpfen wenn Sie keine Artillerie haben?”

De taak der Nederlandse troepen was hopeloos. De vijf infanteriebataljons kregen de stoot op te vangen van niet minder dan 7 Divisies, waaronder een pantserdivisie. Bovendien ontbrandde de strijd van het eerste moment af ook in de rug der Nederlandse troepen door luchtlandingsacties tegen het Belgische fort Eben Emael en de bruggen over het Albertkanaal bij Vroenboven, Veldwezelt en Canne. Toch was de Nederlandse weerstand niet waardeloos. Want van Duitse zijde had men er vast op gerekend om ten minste één der bruggen bij Maastricht en de bruggen over het Albertkanaal bij Canne onbeschadigd in handen te krijgen, wat niet gelukte, waardoor de Duitse opmars aanzienlijke vertraging ondervond en de positie der Duitse parachutisten bij Eben Emael zeer benard is geweest. In totaal sneuvelde 44 man.

Het geheel is weer keurig verzorgd en voorzien van vele foto's en duidelijke kaarten. Wij kunnen de bestudering wederom ten zeerste aanbevelen. B. K.